

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำร้องของจำเลย (นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕
และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลจังหวัดลำพูน ขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำร้องของผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญา
หมายเลขคำที่ ๑๓๗๕/๒๕๕๕ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔
กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖
มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ โดยมีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญาในความผิดตามพระราชบัญญัติสุรา
พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑

ผู้ร้องเห็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติ
ที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
ก่อให้เกิดการผูกขาด ทำให้เกิดความเสียหายต่อรายได้ของประชาชนและของประเทศชาติเป็นกฎหมาย
ที่สร้างปัญหาอุปสรรคในการใช้เสรีภาพของประชาชน ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ให้ขายได้ราคาสูงขึ้น ประเทศไทยสูญเสียเงินตราตั้งซื้อสุราจากต่างประเทศเข้ามาบริโภคจำนวนหลายแสนล้านบาท หากนำสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ มาพิจารณารวมกัน ผู้ร้องเห็นว่า เสรีภาพทางวิชาการของบุคคลหรือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี และย่อมผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้จะกระทำได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล คือ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการนั้นมิได้ การใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล และตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ต้องด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องในเบื้องต้นแล้ว เห็นว่า ศาลจังหวัดลำพูนขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำร้องของผู้ร้องตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ตามคำร้องของผู้ร้อง ผู้ร้องได้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๒ ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เห็นว่า บทมาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติทั่วไป ที่กำหนดให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพเป็นบทบัญญัติทั่วไป ไม่ได้เป็นบทบัญญัติให้สิทธิแก่บุคคลใดที่จะอ้างได้ว่า มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามมาตราดังกล่าวนี้ได้

เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๓๘-๓๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ วินิจฉัยไว้แล้วว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งเป็นบทบัญญัติหลักการทั่วไปที่รับรองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามที่ได้มีบัญญัติในมาตราต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งโดยชัดแจ้งและโดยปริยาย รวมทั้งสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้โดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่า ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย

การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง โดยบทบัญญัติมาตรา ๒๗ มิได้มีข้อความใดที่รับรองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพที่เป็นเรื่องเฉพาะมีบัญญัติอยู่ในมาตราอื่นของรัฐธรรมนูญนี้แล้ว จึงไม่มีกรณีที่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ ได้

เกี่ยวกับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ว่า มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ นั้น เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มีเจตนารมณ์ให้บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเองเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนเอง การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน แต่สิทธิตามที่กล่าวจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติด้วย ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องสิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมบัญญัติไว้ การที่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ บัญญัติให้การทำสุราหรือมีภานะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครองจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตนั้น เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลต้องปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปตามเงื่อนไข สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ นั้น ได้วินิจฉัยไว้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคสอง บัญญัติยกเว้นเรื่องเสรีภาพในการประกอบอาชีพไว้ว่า เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุขโลก การรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค หรือประโยชน์สาธารณะอื่น การที่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ บัญญัติให้การทำสุราหรือมีภานะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครองต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตก่อน จึงไม่ได้เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมแต่อย่างใด

สำหรับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นเรื่องบทกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด ตามมาตรา ๕ เป็นบทต่อเนื่องกัน เมื่อวินิจฉัยมาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามบทมาตราดังกล่าวด้วย

ประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยจึงมีเพียงว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติหลักการที่ยินยอมให้บุคคลอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมทั้งยินยอมให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ส่วนการกระทำได้ สามารถอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้หรือไม่ การใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างไร ที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย และวรรคสาม บัญญัติไว้ว่า บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่ประกันความมั่นคงแห่งสิทธิการจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะกระทำมิได้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ คือต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดและต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ สำหรับกรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การที่กฎหมายกำหนดให้การทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องดื่มกลั่นสุราไว้ในครอบครองจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิต เป็นเรื่องการควบคุมการผลิตสุราเพื่อประโยชน์ในทางภาษีและสุขภาพอนามัยของประชาชน อาจเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการผลิตสุราบ้าง แต่เป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในการผลิตสุราเพราะการผลิตสุราสามารถกระทำได้ภายใต้การควบคุมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ได้ทำให้เสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แต่อย่างใด ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ จึงไม่มีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๕

กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ เกี่ยวกับเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล เห็นว่าตามรัฐธรรมนูญ บทมาตราดังกล่าว บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัย แต่ให้ทำได้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองและศีลธรรมอันดีของประชาชน สำหรับกรณีตามคำร้องเป็นเรื่องการทำสุรา และไวน์ ซึ่งผลเกี่ยวกับเรื่องนี้ เป็นเรื่องที่น่าจะกระทบต่อสุขภาพอนามัยต่อประชาชน จะต้องได้รับการควบคุมหรือตรวจสอบจากกรมสรรพสามิตเสียก่อนที่จะนำออกเผยแพร่หรือจำหน่ายออกไป การที่ต้องขออนุญาตจากกรมสรรพสามิต ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ก่อนที่จะนำแสดงและออกจำหน่ายได้จึงไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ จึงไม่มีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒

สำหรับกรณีตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ นั้น เห็นว่า เป็นบทลงโทษผู้กระทำความผิด ในความผิดฐานซื้อหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ ซึ่งมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๕ เมื่อได้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๒ แล้ว พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษเกี่ยวข้องกับมาตรา ๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๒ ด้วยเช่นกัน

ศาลรัฐธรรมนูญโดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑๑ คน คือ นายผัน จันทรปาน นายจิระ บุญพจนสุนทร นายนพดล เสงเจริญ นายปรีชา เฉลิมนวิชัย นายมานิต วิทยาเต็ม นายศักดิ์ เตชะชาญ

นายสุธี สุทธิสมบูรณ์ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์ นายอภัย จันทนจุลกะ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒ คน คือ นายมงคล สระแก้ว และพลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒

อนึ่ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อีก ๑ คน คือ นายจุมพล ณ สงขลา วินิจฉัยให้ยกคำร้อง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

นายพัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ปฏิบัติหน้าที่ ประธานที่ประชุม

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจิระ บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนพดล เสงเจริญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมงคล สระแก้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมานิต วิทยาเต็ม

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายศักดิ์ เตชะชาญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุธี สุทธิสมบูรณ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวโช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุวิทย์ ธีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอภัย จันทนจุลกะ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๔๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๕

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

สรุปข้อเท็จจริง

ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา) ในคดีอาญา หมายเลขคำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า พนักงานอัยการจังหวัดลำพูน เป็นโจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลจังหวัดลำพูนในฐานะความผิด มีสุรากลั่นและสุราแช่ไว้ในครอบครองซึ่งเป็นสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนกฎหมาย โดยฟ้องว่าจำเลยได้กระทำความผิดคือ

ก. มีสุรากลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร จำนวน ๑๔ ขวด รวมปริมาณน้ำสุรากลั่น ๒.๕๒๕ ลิตร โดยเป็นสุรากลั่นที่ผู้ร้องรู้ว่า ทำขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตหรือผู้ทำการแทนที่ฝ่าฝืนมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

ข. มีสุราแช่บรรจุขวดขนาด ๗๑๐ มิลลิลิตร จำนวน ๑๐ ขวด รวมปริมาณน้ำสุราแช่ ๗.๑๐๐ ลิตร โดยเป็นสุราแช่ที่ผู้ร้องรู้ว่า ทำขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตหรือผู้ทำการแทนที่ฝ่าฝืนมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

จึงขอให้ลงโทษผู้ร้องตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔

ผู้ร้อง (จำเลย) ได้เคยโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ในคดีเดียวกันนี้ และศาลจังหวัดลำพูนได้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาจนมีคำวินิจฉัยมาแล้ว สำหรับคำร้องในคราวนี้ ผู้ร้องโต้แย้งว่า ผู้ร้องเป็นนักวิจัยและผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท ผู้ร้องได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภททุนวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการศึกษาวิจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรี ระบุว่า จันทบุรี ตราด ลักษณงานที่ต้องทำ คือ การถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่องการผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลัง การผลิตกระดาษจากใบสับปะรด การเพาะเห็ดในถุงพลาสติกให้เกษตรกรและชาวบ้านในชนบท ผู้ร้องต้องดำเนินการวิจัยด้านการตลาด โดยนำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดตามโครงการศึกษาวิจัยมาออกร้านแสดงผลงานวิจัยในงานตลาดนัดนักวิจัย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้มีหนังสือเชิญให้นำผลงานไปแสดงที่เทศบาลเมืองลำพูน เพื่อเป็นการวิจัยด้านการตลาด ผู้ร้องจึงได้ทดลองบรรจุผลิตภัณฑ์ ๒ ขนาด คือ สุรากลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่าย ราคา ๘๐ บาท และไวน์กลั่นบรรจุขวด ๓๑๐ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่าย ราคา ๓๐๐ บาท ซึ่งเจ้าหน้าที่สรรพสามิตอำเภอเมืองลำพูนได้จับผู้ร้องในงานแสดงผลงานวิจัย และพนักงานอัยการจังหวัดลำพูนได้ฟ้องผู้ร้องต่อศาลจังหวัดลำพูนดังกล่าว ผู้ร้องเห็นว่า เสรีภาพทางวิชาการของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ คือ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี และย่อมผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคลมิได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และ

มาตรา ๕๐ และขอให้ศาลจังหวัดลำพูนส่งความเห็นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง

ศาลจังหวัดลำพูน ขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำร้องดังกล่าว เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยในประเด็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญ มีมติให้รับคำร้องนี้ไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธี พิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๒ และได้รับพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่น ของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี ของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้เท่าที่จำเป็น เท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีภาพอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๒ ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

ประเด็นการวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ บัญญัติให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ บัญญัติรับรองให้บุคคลอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และรับรองสิทธิของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ บัญญัติเป็นหลักการไว้ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ แต่มีข้อยกเว้นให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายที่ออกมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ รับรองเสรีภาพของบุคคลในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครองเท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภษนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี กรมสรรพสามิตหรือผู้ทำการแทน แล้วเห็นว่า มาตรา ๕ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการทำสุรา เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะการทำสุรา หากปล่อยให้กระทำการโดยเสรีและประชาชนทำสุราเสพกันอย่างไม่มีขอบเขตแล้วย่อมทำให้เกิด การกระทำความผิดติดตามมา กล่าวคือ การเสพสุราทำให้ขาดสติเป็นผลให้ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ อาจก่อให้เกิดการกระทำใด ๆ ที่เป็นความผิดทางอาญาในฐานต่าง ๆ ซึ่งจะเป็ผลให้เกิดความไม่สงบขึ้นในบ้านเมืองได้ และแม้แต่ในพระพุทธศาสนาก็ยังมีบทบัญญัติ ห้ามการเสพสุรา กำหนดไว้ในศีลห้า นอกจากนี้บทบัญญัติดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ ในการจัดเก็บภาษีอากร ส่วนพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นบทกำหนดโทษ สำหรับผู้ซื้อหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ สำหรับเสรีภาพในทางวิชาการ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ นั้น เป็นการวางแนวทางการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการศึกษาวิจัย ให้การค้นคว้าหาความจริงและการเปิดเผยผลการค้นคว้าและวิเคราะห์กระทำได้ในวงกว้างและเจาะลึก ได้มากขึ้น โดยผู้ศึกษาวิจัยมีหลักประกันตามรัฐธรรมนูญที่จะไม่ต้องวิตกว่า หากผลการวิจัยมีเนื้อหา ไปกระทบต่อหน่วยงานผู้ใช้อำนาจรัฐแล้ว ผู้ศึกษาวิจัยนั้นจะได้รับความเดือดร้อน เพราะหลักประกัน ตามรัฐธรรมนูญจะให้ความคุ้มครองเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล ทั้งในด้านการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งถ้าผู้ร้องกระทำการวิจัยอยู่ในขอบเขตของเสรีภาพ ทางวิชาการแล้ว ผู้ร้องย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งหากมีการละเมิดเสรีภาพดังกล่าว ผู้ร้องสามารถยกขึ้นต่อสู้ในศาลยุติธรรมได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ แต่การทำสุราหรือมีภษนะ หรือเครื่องกลั่นสำหรับการทำสุราไว้ในครอบครองถ้าหากมีเจตนาในการทำสุราซึ่งอยู่นอกขอบเขต ของการวิจัยและการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ อันเป็นเสรีภาพทางวิชาการที่รัฐธรรมนูญ รับรองไว้แล้ว จะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิต ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองในการปฏิบัติ ตามกฎหมาย สำหรับพระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๓๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมมิให้มีการสนับสนุน

การกระทำอันเป็นความผิดตามมาตรา ๕ เพื่อให้การควบคุมการทำสุราเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ จึงมิได้เป็นการจำกัดเสรีภาพในทางวิชาการของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๕ และเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพจากการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่มีลักษณะที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมีได้เป็นบทบัญญัติที่ห้ามมิให้บุคคล ซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเป็นข้อต่อสู้คดีในศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ แต่อย่างไร พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ เป็นบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ เป็นบทบัญญัติที่ให้บุคคลมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม สำหรับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นบทกำหนดโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมมิให้มีการสนับสนุนการกระทำอันเป็นความผิดตามมาตรา ๕ เพื่อให้การควบคุมการทำสุราเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงมิได้เป็นบทบัญญัติที่กระทบต่อสิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการที่จะอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และไม่ได้เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีแต่อย่างใด พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า
ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒
ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

นายพัน จันทรปาน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายจิระ บุญพจนสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๔๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๕

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕
มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

กรณีสืบเนื่องจากพนักงานอัยการจังหวัดลำพูน ยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดลำพูน ขอให้ลงโทษจำเลย
ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติสุรา
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑ พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ และขอให้รับของกลางทั้งหมด
เป็นของกรมสรรพสามิต ปรากฏตามคดีหมายเลขคำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕

จำเลยให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ และให้การว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕
มาตรา ๓๒ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒
มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ มาตรา ๗๙ ขอให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดลำพูนได้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามคำขอของ
จำเลยผู้ร้อง และศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ว่า
ผู้ร้องไม่ได้กล่าวอ้างว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๗๙
อย่างไร อนึ่ง ผู้ร้องได้โต้แย้งว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๖ ปรากฏในคำแถลงประกอบกรณินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลจังหวัดลำพูน
ส่งมาด้วย จึงกำหนดประเด็นพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องคือ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๗๘ หรือไม่
โดยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๗๘

ต่อมาวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๘ สำนักงานศาลยุติธรรม มีหนังสือส่งคำร้องของนายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา จำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยอีกครั้ง ตามคำร้องของจำเลยในประเด็นที่ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเอกฉันท์ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ความละเอียดของคำฟ้อง ทำให้การ ตลอดจนคำร้องที่เกี่ยวข้อง ปรากฏตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยกลาง) แล้ว

ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งส่งคำร้องของศาลจังหวัดลำพูนมาตามทางการนั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ แล้ว จึงเหลือประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาในครั้งนี้อย่างเดียวว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

“มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

“มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง”

“มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

“มาตรา ๒๕ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

“มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

“มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

“มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขัน โดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือจำกัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน”

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ล๑

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมสรรพสามิตหรือผู้ทำการแทน

“ล๑”

“มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

“มาตรา ๑๒ ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราเข้มข้นมีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท”

พิจาระห์แล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๒๘ บัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยไว้ในหมวด ๓ ซึ่งมีสาระสำคัญโดยลำดับดังนี้ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ โดยให้มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมาย และมาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติรับรองในการที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ ตราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เมื่อใดที่สิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ถูกละเมิด บุคคลนั้นสามารถใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บทบัญญัติทั้งสามมาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยซึ่งมีลักษณะเป็นการทั่วไป ไม่มีกรณีไปขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ ที่มุ่งคุ้มครองความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นประการสำคัญ

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ แม้บุคคลจะมีเสรีภาพในทางวิชาการ ในการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ แต่ต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมือง หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ บัญญัติห้ามมิให้

ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตเป็นบทบัญญัติเพื่อการคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค และมุ่งหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตลอดจนเพื่อสวัสดิภาพของประชาชน และคุ้มครองผู้บริโภคโดยส่วนรวม ซึ่งเป็นไปตามกรอบของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคสอง ทั้งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ และมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จึงถือไม่ได้ว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๒

ส่วนพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นเพียงบทกำหนดโทษในกรณีฝ่าฝืน มาตรา ๕ ซึ่งเป็นบทสืบเนื่องกัน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้วว่า มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ตามที่กล่าวข้างต้น บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ย่อมไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ด้วย

อาศัยเหตุดังได้พิจารณาма จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๕ และ มาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

นายจิระ บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายจุมพล ณ สงขลา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งของจำเลย นายสังจา สุริยกุล ณ อยุธยา กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ หรือไม่

ความเป็นมาของเรื่องประกอบด้วยข้อเท็จจริงตามคำร้อง ข้อกฎหมาย ข้ออ้างของทุกฝ่าย ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

พิเคราะห์แล้วสำหรับคดีนี้ เห็นว่า มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการทำและการมีสุราไว้ในครอบครอง เช่นเดียวกัน ซึ่งทั้งสองมาตราผู้ร้องอ้างว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และ มาตรา ๕๐ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ยุติในเบื้องต้นตามเอกสารหลักฐานในสำนวนว่าผู้ร้องเป็นผู้ได้รับ ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภททุนวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่องการผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลัง การผลิตกระดาษจากใบสับปะรด การเพาะเห็ดในถุงพลาสติกให้เกษตรกรและชาวบ้านในชนบท ผู้ร้อง ถูกเจ้าหน้าที่สรรพสามิตจับกุมในงานแสดงผลงานวิจัยที่จังหวัดลำพูนพร้อมของกลางคือ สุรากลั่น บรรจุขวดขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร จำนวน ๑๔ ขวด ทดลองจำหน่ายในราคา ขวดละ ๘๐ บาท และ สุราแช่บรรจุขวดขนาด ๓๑๐ มิลลิลิตร จำนวน ๑๐ ขวด ทดลองจำหน่ายในราคาขวดละ ๓๐๐ บาท ต่อมาถูกดำเนินคดีที่ศาลจังหวัดลำพูนในข้อหาฝ่าฝืนพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และ มาตรา ๓๒ เห็นว่า แม้ผู้ร้องจะเป็นผู้ได้รับทุนอุดหนุนในการวิจัยเกี่ยวกับการผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลังก็ตาม แต่ปรากฏตามสัญญารับทุนอุดหนุนการวิจัยที่ผู้ร้อง (ผู้รับทุน) ทำกับคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ (ผู้ให้ทุน) ข้อ ๑๓ ว่า “ในการที่ผู้รับทุนจะนำผลการวิจัยที่ได้รับทุนตามสัญญานี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเผยแพร่ในเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ใดหรือสื่อใด ๆ หรือในการสาธิตแก่สาธารณชน

ไม่ว่า ณ ที่ใด ให้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้รับทุน แต่ทั้งนี้ผู้รับทุนจะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจาก ผู้ให้ทุนและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ผู้ให้ทุนกำหนดก่อนจึงจะเผยแพร่หรือสาธิตได้ ฯลฯ เมื่อไม่ปรากฏ ข้อเท็จจริงว่า ในการเผยแพร่และสาธิตผลงานวิจัยสุราของผู้ร้องครั้งนี้ ผู้ร้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจาก ผู้ให้ทุนคือ คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติตามสัญญา ข้อ ๑๓ โดยชอบแล้ว จึงต้องถือว่าผู้ร้องฝ่าฝืนสัญญา ข้อ ๑๓ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งหากผู้ร้อง ขออนุญาตเพื่อเผยแพร่ต่อคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติซึ่งเป็น หน่วยงานของรัฐตามสัญญา ข้อ ๑๓ แล้ว ก็เชื่อว่าคณะกรรมการฯ คงต้องมีการตรวจสอบราคาจำหน่าย และคุณภาพสุราที่เป็นผลงานวิจัยของผู้ร้อง โดยประสานงานกับกรมสรรพสามิตซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวกับสุราโดยตรง เพื่อตรวจสอบคุณภาพและราคาของสุราที่เป็นผลงานวิจัยของผู้ร้องเสียก่อน หากเห็นว่าราคาเหมาะสมและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภคแล้ว คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ก็คงจะมีหนังสืออนุญาตให้นำสุราของผู้ร้องออกเผยแพร่หรือจำหน่ายแก่สาธารณชนได้และเชื่อว่า เจ้าหน้าที่สรรพสามิตก็คงไม่จับกุมผู้ร้องมาดำเนินคดี การที่ผู้ร้องมิได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจาก คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติให้เผยแพร่และจำหน่ายสุราของผู้ร้องตามสัญญา ข้อ ๑๓ ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม จึงมีผลเท่ากับว่าแม้ผู้ร้องจะเป็นนักวิชาการที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับสุราแต่เมื่อมิได้รับการรับรองจาก คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติว่า สุราของผู้ร้องที่น่าออกเผยแพร่และจำหน่ายเป็นการเผยแพร่งานวิจัย ตามหลักวิชาการ ที่จะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ผู้ร้องคงมีฐานะเป็น ผู้ทำและมีสุราในครอบครองเช่นเดียวกับบุคคลทั่ว ๆ ไปที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย คือ ต้องได้รับอนุญาต จากอธิบดีกรมสรรพสามิตเสียก่อน ไม่อาจอ้างการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ได้ แต่ข้ออ้างของผู้ร้องก็อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมที่จะพิจารณาว่าผู้ร้องมีเจตนากระทำความผิดตามฟ้อง หรือไม่ ดังนั้น การที่ผู้ร้องอ้างว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ จึงถือได้ว่าข้อโต้แย้งของผู้ร้องไม่เป็นสาระอันควร ได้รับการวินิจฉัย ตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังที่กล่าวมาจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิมวณิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๔๘

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำร้องของจำเลย (นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕
และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลจังหวัดลำพูน ขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำร้องของผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญา
หมายเลขดำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔
กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖
มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๒
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ โดยมีสาระสำคัญ
สรุปได้ดังนี้

นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญาในความผิดตามพระราชบัญญัติสุรา
พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑

ผู้ร้องเห็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติ
ที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
ก่อให้เกิดการผูกขาด ทำให้เกิดความเสียหายต่อรายได้ของประชาชนและของประเทศชาติ เป็นกฎหมาย
ที่สร้างปัญหาอุปสรรคในการใช้เสรีภาพของประชาชน ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร
ให้ขายได้ราคาสูงขึ้น ประเทศไทยสูญเสียเงินตราตั้งซื้อสุราจากต่างประเทศเข้ามาบริโภคจำนวน
หลายแสนล้านบาท หากนำสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒
มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ มาพิจารณารวมกัน ผู้ร้องเห็นว่า เสรีภาพ
ทางวิชาการของบุคคลหรือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัย
ตามหลักวิชาการย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี และ
ย่อมผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอื่นของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย

และการตีความกฎหมายทั้งปวง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ จะกระทำไม่ได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล คือ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชานั้นมิได้ การใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล และตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ต้องด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องในเบื้องต้นแล้ว เห็นว่า ศาลจังหวัดลำพูนขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำร้องของผู้ร้องตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า

(๑) พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ และ

(๒) พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ที่ผู้ร้องอ้างว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นเรื่องโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ วินิจฉัยว่า ความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ แล้ว ความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ที่ผู้ร้องโต้แย้ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

ด้วยเช่นกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

คงมีปัญหาคือต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การใช้อำนาจ โดยองค์กรของรัฐ ทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติที่รับรองให้ปรากฏซึ่งสิทธิและเสรีภาพ และยังทำให้สภาพบังคับของสิทธิเกิดผลขึ้นจริง โดยบัญญัติให้การใช้อำนาจรัฐในทุกระดับและทุกส่วนจะต้องผูกพัน ยึดถือปฏิบัติตาม ทั้งในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมาย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติที่รับรองการที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ ตราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และวางหลักประกันสิทธิของบุคคล เมื่อใดที่สิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญ รับรองไว้ถูกละเมิด บุคคลนั้นสามารถใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ เพื่อเป็นหลักประกันว่า เมื่อใดที่สิทธิของบุคคลถูกละเมิด สามารถได้รับการเยียวยาโดยองค์กรศาล และ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่ประกันความมั่นคงแห่งสิทธิ การจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะกระทำมิได้ภายใต้หลักเกณฑ์ คือ ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนด ต้องกระทำเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” การที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ เป็นเรื่องเสรีภาพทางวิชาการหรือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี

ของประชาชน และย่อมผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอื่นของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย การตีความกฎหมายทั้งปวง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้กระทำได้เท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคลมิได้ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล คือ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานตามหลักวิชาการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้ได้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ โดยอ้างเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ว่า สามารถทำได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงการปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายทั่วไปที่ใช้บังคับอยู่

เมื่อพิจารณาความในมาตรา ๔๒ วรรคสอง ตอนที่บัญญัติว่า “...ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” แล้วเห็นว่า เสรีภาพทางวิชาการเป็นเสรีภาพในทางความเชื่อ ความคิด และควมมีอิสระในการทำงานทางวิชาการ ซึ่งเป็นนามธรรม แต่การใช้เสรีภาพทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ต้องคำนึงถึงการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั่วไปที่ใช้บังคับอยู่ด้วย ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย” สำหรับกรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี และวรรคสองบัญญัติว่า การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” ความในมาตรา ๕ เป็นเรื่องการทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง กฎหมายบัญญัติว่า จะต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิต ซึ่งเป็นการควบคุมการผลิตสุราเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีและการคุ้มครองสุขภาพของประชาชนผู้บริโภคสุรา ซึ่งอาจเป็นการจำกัดเสรีภาพในการผลิตสุรา แต่เป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิ กล่าวคือ การผลิตสุราสามารถกระทำได้ แต่จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อประโยชน์สาธารณะและสวัสดิภาพของประชาชน หากปล่อยให้มีการ

ผลิตสุราได้โดยไม่มีการควบคุมจากรัฐก็จะเกิดปัญหากระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ตลอดจนการผลิตสุราอาจไม่ได้มาตรฐานและสุขภาพของประชาชนผู้บริโภคสุรา จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙

ส่วนพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นบทลงโทษผู้กระทำความผิดในความผิดฐานซื้อหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๕ เมื่อได้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ แล้ว ดังนั้นพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ ด้วยเช่นกัน

ศาลรัฐธรรมนูญโดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑๑ คน คือ

(๑) นายผัน จันทรปาน	(๒) นายจิระ บุญจนสุนทร
(๓) นายนพดล เสงเจริญ	(๔) นายปรีชา เถติมาณิชย์
(๕) นายมานิต วิทยาเต็ม	(๖) นายศักดิ์ เตชะชาญ
(๗) นายสุธี สุทธิสมบูรณ์	(๘) นายสุวิทย์ ชีรพงษ์
(๙) นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์	(๑๐) นายอภิรักษ์ จันทนกุลกะ
(๑๑) นายอรุระ หวังอ้อมกลาง	

วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒ คน คือ

(๑) นายมงคล สระฐาน	(๒) พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวโช

วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒

อนึ่ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อีก ๑ คน คือ

(๑) นายจุมพล ณ สงขลา วินิจฉัยให้ยกคำร้อง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

นายปรีชา เถติมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายนพดล เสงเจริญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๔๘

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำร้องของจำเลย (นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลจังหวัดลำพูนได้ส่งคำร้องของนายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา จำเลย เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า ผู้ร้องเป็นนักวิจัยและเป็นผู้ดำเนินการ สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภททุนวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการศึกษาวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรี ระยะเวลา ๓ ปี และตราด ผู้ร้องต้องทำงานวิจัยตามสัญญาทุนอุดหนุน คือ การถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่อง การผลิต สุรากลั่นจากมันสำปะหลัง การผลิตกระดาษจากสับปะรด การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก ให้เกษตรกร และชาวบ้านในชนบท ผู้ร้องต้องดำเนินการวิจัยด้านการตลาดโดยนำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอด มาจำหน่ายตามสัญญาที่ผู้ร้องได้ทำกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ผู้ร้องได้นำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดมาออกร้านแสดงผลงานการวิจัยในงานตลาดนัดนักวิจัยซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติได้แจ้งให้ผู้ร้องนำผลงานวิจัยมาแสดงที่เทศบาลเมืองลำพูน เพื่อเป็นการวิจัยด้านการตลาด ผู้ร้องจึงได้ทดลองบรรจุผลิตภัณฑ์ ๒ ขนาด คือ สุรากลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่าย ราคา ๘๐ บาท และไวน์กลั่นบรรจุขวดขนาด ๗๑๐ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่ายราคา ๓๐๐ บาท ต่อมา เจ้าพนักงานสรรพสามิตอำเภอเมืองลำพูนได้จับผู้ร้องในงานแสดงผลงานวิจัย และพนักงานอัยการ จังหวัดลำพูนได้ฟ้องผู้ร้องต่อศาลจังหวัดลำพูนขอให้ลงโทษผู้ร้องตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้ร้องเห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นมูลเหตุแห่งคำฟ้องดังกล่าวขัดรัฐธรรมนูญ จึงยื่นคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖

มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ ผู้ร้องทราบคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว เห็นว่า การพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้ผู้ร้องไม่ทราบการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องและขาดสิทธิเป็นพยานเบิกความ ทำคำให้การและคำแถลงการณ์เสนอต่อศาล ผู้ร้องจึงได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยอีกครั้งหนึ่งในประเด็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ เนื่องจากการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ คือ กรมสรรพสามิตจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคลในการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัย การรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมเพื่ออนุรักษ์หรือฟื้นฟูการต้มกลั่นสุราซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและการประกอบอาชีพกลั่นสุรายา

ศาลจังหวัดลำพูนพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยประเด็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า จะรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ได้หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยทั่วปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่คู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘

มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ โดยศาลจังหวัดลำพูนได้ส่งความเห็นตามทางการว่า เป็นบทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีและเป็นการโต้แย้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ รวมทั้งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องดังกล่าว กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ จึงมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

พิจารณาประเด็นตามคำร้องแล้วเห็นว่า โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ และได้มีคำวินิจฉัยที่ ๓๘-๓๙/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติทั่วไปที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครองโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ซึ่งหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ของรัฐจะต้องถือปฏิบัติ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติที่รับรองในการที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่เป็นที่ปฏิบัติต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นบทบัญญัติที่ให้หลักประกันสิทธิของบุคคลในการใช้สิทธิทางศาล เมื่อถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรอง จึงไม่อาจอ้างหรือโต้แย้งว่าบทบัญญัติใดของกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ได้ และเนื่องจากไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยดังกล่าว จึงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๖ หรือไม่

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๔๒ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

มาตรา ๔๖ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๕ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท”

พิจารณาแล้วเห็นว่า

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่วางหลักการให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ โดยถือว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้เป็นสิ่งที่กำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐอันมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชน รัฐต้องดำเนินการให้การรับรองเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติที่มีหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และกำหนดเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพว่าต้องเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้โดยชอบเหตุเนื้อหาของกฎหมาย จะต้องออกเท่าที่จำเป็นซึ่งหมายความว่า บทบัญญัติใด ๆ ที่องค์กรนิติบัญญัติจะตราขึ้นจะต้องมีความจำเป็นต่อการดำเนินการเพื่อช่วยให้วัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุผล และจะต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรอง นอกจากนี้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นจะต้องพอสมควรแก่เหตุ โดยต้องคำนึงถึงความสมดุลและความได้สัดส่วนระหว่างประโยชน์ที่มหาชนจะได้รับกับประโยชน์ที่เอกชนจะต้องสูญเสียไป รวมทั้งต้องเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ เป็นบทบัญญัติที่ให้การรับรองเสรีภาพทางวิชาการแก่บุคคลอันมีลักษณะเป็นการรับรองเสรีภาพในทางวิชาการที่เปิดกว้างโดยมีข้อจำกัดอยู่แต่เพียงว่าการใช้เสรีภาพทางวิชาการจะต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมือง เช่น ก่อให้เกิดผลกระทบใด ๆ ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และระบอบการปกครองประเทศ เป็นต้น และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ขัดต่อความสงบเรียบร้อย เป็นต้น บทบัญญัติในมาตราดังกล่าวมีผลทำให้การแสดงความคิดเห็นทางวิชาการในลักษณะใด ๆ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการสามารถทำได้อย่างละเอียดลึกซึ้งโดยผู้ทำไม่ต้องวิตกว่า ผลการดำเนินการของตนจะไปกระทบต่อหน่วยงานหรือต่อประโยชน์ของผู้ใดแล้วตนจะต้องได้รับความเดือดร้อน เสรีภาพทางวิชาการนี้ มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม โดยจะช่วยส่งเสริมให้มีการคิดค้นหารูปแบบองค์ความรู้ การวิจัยพัฒนาใหม่ ๆ ซึ่งจะใช้เป็นฐานทางวิชาการและฐานการผลิตทางอุตสาหกรรมอันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ ให้มีคุณภาพและมาตรฐานยิ่งขึ้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ ที่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารได้ตราขึ้นใช้บังคับจะต้องไม่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อเสรีภาพในทางวิชาการดังกล่าว

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มีเจตนารมณ์ให้บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนร่วมจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน แม้ว่าในปัจจุบันจะยังไม่มีการตรากฎหมายเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ แต่สิทธิดังกล่าวก็เป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้แล้ว ซึ่งบุคคลย่อมมีอำนาจที่จะอ้างอิงและใช้ประโยชน์จากสิทธิดังกล่าวได้ทันที รวมทั้งการใช้

สิทธิทางศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลในกรณีที่บุคคลถูกละเมิดสิทธิดังกล่าว นอกจากนี้ สิทธิดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันต่อการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรที่จะต้องคำนึงถึงและให้การส่งเสริมคุ้มครองโดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการบัญญัติกฎหมายออกมาเสียก่อน

สำหรับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อควบคุมมิให้มีการลักลอบทำขาย หรือมีสุรามิชอบด้วยกฎหมายไว้ในครอบครองรวมทั้งการควบคุมมิให้มีการลักลอบนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักร รวมทั้งเพิ่มโทษผู้ลักลอบทำ ขาย หรือมีสุราที่มิชอบด้วยกฎหมายให้สูงขึ้น กำหนดโทษผู้ลักลอบขนสุราจากจังหวัดที่มีราคาต่ำเข้าไปขายในจังหวัดที่มีราคาสูง กำหนดโทษการกระทำที่เป็น การหลีกเลี่ยงค่าธรรมเนียมใบอนุญาต เพิ่มโทษผู้ลักลอบทำแป้งเชื้อสุราออกจำหน่าย และเพิ่มโทษผู้มี แสตมป์สุราปลอมหรือแสตมป์สุราใช้แล้วไว้ในครอบครองโดยเจตนาทุจริต

พระราชบัญญัติสุราจึงเป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการและวัตถุดิบ ที่ใช้ในการผลิต การครอบครอง การจำหน่าย และการบริโภคสุรา บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว แม้ว่าจะรับรองเสรีภาพในการนำเข้าหรือทำขึ้นซึ่งสุรา แต่ก็ถือว่าสุราเป็นสินค้าที่ต้องควบคุม เนื่องจากสุรา เป็นสินค้าอขายมุข เป็นสิ่งเสพติดทำลายสุขภาพอนามัยของประชาชนอันเป็นการทำลายทรัพยากรบุคคล และบั่นทอนเศรษฐกิจของประเทศ ยิ่งกว่านั้นสุรายังเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมและปัญหาครอบครัว แต่การที่จะห้ามมิให้ประชาชนดื่มสุราก็ไม่ได้ จึงเป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้มีการควบคุมดูแล ด้วยการกำหนดให้ผู้นำเข้าสุราเข้ามาในราชอาณาจักรเกินกว่าหนึ่งลิตรและหรือทำขึ้นภายในราชอาณาจักร รวมทั้งการขายหรือนำสุราออกแสดงเพื่อขายต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิตและต้อง เสียภาษีตามมูลค่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะทำให้ราคาสุราสูงขึ้นเป็นการยับยั้งประชาชนผู้บริโภคได้ ตามสมควร

กรณีตามคำร้องปรากฏตามสัญญาเงินทุนอุดหนุนการวิจัยประกอบแบบเสนอโครงการศึกษาวิจัย เพื่อขอรับทุนอุดหนุนการวิจัย ข้อ ๕.๗ ว่าด้วยขอบเขตของการวิจัยได้กำหนดว่า “ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำการฝึกอบรมพร้อมการประเมินผลติดตาม ประเมินผลหลังจากมีการนำเอาเทคโนโลยีไปดำเนินการ ปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งศึกษาวิจัยตลาดผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งหมายเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มี ศักยภาพครบวงจร ตั้งแต่การผลิต การควบคุมคุณภาพ รูปแบบการบรรจุ และการจำหน่าย อย่างน้อย จังหวัดละหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้หลักการทดสอบประเมินผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีอาจสามารถเพิ่มผลิตภัณฑ์ ที่สามารถออกจำหน่ายอย่างครบวงจรได้จำนวนมากขึ้น” ซึ่งอาจถือได้ว่าการทำสุรากลั่นและสุราแช่

ออกจำหน่ายเป็นกิจกรรมหนึ่งของโครงการศึกษาวิจัยซึ่งเป็นเสรีภาพทางวิชาการที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ รับรองไว้ก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ก็ได้บัญญัติให้การใช้เสรีภาพทางวิชาการจะต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ ก็ได้บัญญัติว่า บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งย่อมหมายถึงว่า เสรีภาพในทางวิชาการย่อมถูกจำกัดได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เมื่อกฎหมายบัญญัติหน้าที่ของบุคคลไว้เช่นใด บุคคลนั้นย่อมมีหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว กรณีตามคำร้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีกิจกรรมการทำสุรากลับและสุราแช่จากผลผลิตการเกษตรและการนำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาทดลองจำหน่าย ถึงแม้ว่าจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจชุมชนโดยเฉพาะเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูการดื่มกลั่นสุราซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ตาม แต่เนื่องจากสุราเป็นสิ่งเสพติดและเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมและปัญหาครอบครัว หากปล่อยให้มีการผลิตและจำหน่ายสุราอย่างเสรีโดยอ้างว่า เป็นผลิตภัณฑ์จากงานวิจัยทางวิชาการย่อมจะส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ผู้วิจัยจึงต้องมีหน้าที่ของพลเมืองที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ เช่นเดียวกับพลเมืองทั่วไป บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่อาจยกเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายให้แก่เฉพาะนักวิจัยที่จะทำการผลิตและครอบครองสุราโดยไม่ต้องขอรับใบอนุญาต เนื่องจากบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง แต่โดยที่ผู้ร้องได้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในหลายมาตรา เนื่องจากเป็นการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐกรณีเจ้าพนักงานสรรพสามิตได้จับกุมผู้ร้อง และพนักงานอัยการจังหวัดลำพูนได้ฟ้องผู้ร้องต่อศาลจังหวัดลำพูนขอให้ลงโทษผู้ร้องตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคลในการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นบทบัญญัติซึ่งบัญญัติให้การทำสุรา การมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครองต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิตนั้น เป็นเรื่องรับรองเสรีภาพของบุคคลในการประกอบอาชีพทำสุรา แต่ถูกจำกัดเสรีภาพมิให้กระทำโดยเสรีด้วยการกำหนดเงื่อนไขว่าต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิตก่อน จึงจะทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครองได้ เนื่องจากสุราเป็นสินค้าที่บริโภคแล้วก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดี ตลอดจนก่อให้เกิดอุบัติเหตุและอาชญากรรม รัฐบาลจึงต้องกำกับดูแลการทำสุราให้มีคุณภาพเพียงพอที่จะไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค โดยรัฐบาลจะนำรายได้

จากการจัดเก็บภาษีสุราไปใช้ในการพัฒนาประเทศและจัดบริการสาธารณสุขให้แก่ประชาชน ดังนั้น หากบุคคลใดได้รับอนุญาตให้ทำสุราหรือมีภษณะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดก็สามารถทำสุรา เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ บทบัญญัติมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังกล่าว จึงเป็นกรณีที่รัฐมุ่งจัดระเบียบ การประกอบอาชีพทำสุราเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมทั้งการจัดหารายได้จากภาษีสุราเข้ารัฐ ซึ่งแม้จะเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลอยู่บ้าง แต่ก็เป็นไป ตามความจำเป็น เหมาะสม และเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปมิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่ กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ บัญญัติให้กระทำได้ เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะบทบัญญัติดังกล่าวจึงมิใช่บทบัญญัติที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ แต่ประการใด รวมทั้งมิได้เป็นการจำกัดเสรีภาพ ในทางวิชาการของผู้ร้องอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ เนื่องจากผู้ร้องย่อมมีเสรีภาพ ในทางวิชาการอย่างสมบูรณ์ที่จะทำการวิจัยตามสัญญาวิทยุรับทุนอุดหนุนโดยผู้หนึ่งผู้ใดจะกระทำการใด ๆ ให้เป็นอุปสรรคขัดขวางมิได้ เพียงแต่ผู้ร้องย่อมต้องมีหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ สุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ โดยต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิตก่อน ซึ่งก็เป็นไปตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ที่บัญญัติให้การใช้เสรีภาพทางวิชาการจะต้องไม่ขัด ต่อหน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนดังได้กล่าวไว้แล้ว นอกจากนี้บทบัญญัติดังกล่าวก็มิได้ เป็นการจำกัดสิทธิผู้ร้องในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นการขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ เพียงแต่ผู้ร้องถูกจำกัดสิทธิมิให้ทำสุรากลั่นและสุราแช่ออกจำหน่ายโดยเสรี แม้ว่าจะเป็นกิจกรรมหนึ่งของโครงการศึกษาวิจัยที่อาจถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ตาม เนื่องจาก สุราเป็นสินค้าที่รัฐต้องควบคุมตามเหตุผลดังกล่าวแล้ว ดังนั้น มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๖ แต่ประการใด

ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นบทกำหนดโทษทางอาญา แก่ผู้ซื้อหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืน บทบัญญัติมาตรา ๕ กล่าวคือ ผู้ซื้อหรือมีไว้ใน ครอบครองซึ่งสุรา รู้ว่าสุราที่ซื้อหรือมีไว้ในครอบครองเป็นสุราที่ทำขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งกฎหมาย มิเจตนาจะให้มีโทษแก่ผู้ซื้อหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาต เพราะหากไม่มี

ผู้บริโภคราคาหรือมีผู้บริโภคน้อยลง การทำสุราที่ไม่ถูกต้องเพื่อจำหน่าย จ่าย แจก ก็จะหมดสิ้นไปหรือลดน้อยลง และหากไม่มีบทกำหนดโทษ มาตรการเชิงบังคับตามพระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๕ ก็จะไร้ผล เพราะทำสุราผิดกฎหมายแล้วไม่มีบทลงโทษ เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า บทบัญญัติมาตรา ๕ ดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๖ แล้ว บทบัญญัติในมาตรา ๓๒ จึงย่อมไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๖ ด้วยเช่นเดียวกัน

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือจำกัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองให้บุคคลมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพซึ่งเป็นหลักเศรษฐกิจแบบตลาด หมายความว่าประชาชนแต่ละคนสามารถเลือกประกอบอาชีพได้ตรงตามความเหมาะสมและความถนัดของตนมากที่สุด เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ ประชาชนในฐานะผู้บริโภคย่อมได้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ ส่วนการรับรองเรื่องการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมนั้น หมายความว่า รัฐจะต้องไม่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในการแข่งขัน เช่น การให้การสนับสนุนผู้ประกอบการรายใดเป็นพิเศษ แตกต่างจากผู้ประกอบการประเภทเดียวกันอื่น ๆ อย่างไรก็ดี ในวรรคสองของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ เป็นข้อยกเว้นของมาตรา ๕๐ วรรคแรก โดยบัญญัติการจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชนหรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือจำกัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

สำหรับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นเรื่องโทยที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และศาลรัฐธรรมนูญก็ได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๕ แห่งกฎหมายดังกล่าวบัญญัติให้การทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครองต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตก่อน จึงมิได้เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมแต่อย่างใด ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคสอง บัญญัติยกเว้นให้กระทำได้ และเนื่องจากไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยดังกล่าว ดังนั้น ความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ที่ผู้ร้องโต้แย้ง จึงย่อมไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ด้วยเช่นกัน

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๖ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

นายนพดล เฮงเจริญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระแก้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๔๘

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๘ ว่า ศาลจังหวัดลำพูนได้ส่งคำโต้แย้งของนายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา จำเลย ในคดีหมายเลขคำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ในประเด็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า

๑. ศาลจังหวัดลำพูนได้เคยส่งคำร้องของนายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ผู้ร้อง จำเลยในคดีอาญา หมายเลขคำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย กรณีที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๖ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ ส่วนประเด็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๖ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ในประเด็นดังกล่าวผู้ร้องไม่ได้กล่าวอ้างว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร และไม่ได้บรรยายหรือระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิพร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องและระบุความประสงค์จะให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๕ (๓) และ (๔) ไม่ต้องวินิจฉัย

๒. ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๔๗ ต่อศาลจังหวัดลำพูนให้ส่งคำโต้แย้งของผู้ร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยอีกครั้งในประเด็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๔๒ หรือไม่

โดยผู้ร้องโต้แย้งสรุปว่า ผู้ร้องเป็นนักวิจัยและเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท ผู้ร้องได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติประเภททุนวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโครงการศึกษาวิจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตจังหวัด ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ผู้ร้องต้องทำงานวิจัยตามสัญญาทุนอุดหนุนคือ ถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องการผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลัง การผลิตกระดาษจากใบสับปะรด การเพาะเห็ดในถุงพลาสติกให้เกษตรกรและชาวบ้านในชนบท ผู้ร้องต้องดำเนินการวิจัยการตลาดโดยนำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดมาจำหน่าย ทั้งนี้ตามข้อสัญญาที่ผู้ร้องได้ทำสัญญากับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

เกี่ยวกับคดีนี้ผู้ร้องได้นำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดตามโครงการศึกษาวิจัยดังกล่าวมาออกร้านแสดงผลงานการวิจัยในงานตลาดนัดนักวิจัยซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้มีหนังสือเชิญให้ผู้ร้องนำผลงานวิจัยมาแสดงที่เทศบาลเมืองลำพูน เพื่อเป็นการวิจัยด้านการตลาดผู้ร้องจึงได้ทดลองบรรจุผลิตภัณฑ์ ๒ ขนาด คือ สุรากลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่ายราคา ๘๐ บาท และไวน์กลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๑๐ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่ายราคา ๓๐๐ บาท เจ้าหน้าที่สรรพสามิตอำเภอเมืองลำพูนได้จับผู้ร้องในงานแสดงผลงานวิจัยตามข้อ ๒ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๕ และพนักงานอัยการจังหวัดลำพูนได้ฟ้องผู้ร้องต่อศาลจังหวัดลำพูนว่า ผู้ร้องได้กระทำความผิด คือ

ก. มีสุรากลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร จำนวน ๑๔ ขวด รวมปริมาณน้ำสุรากลั่น ๒ ลิตร กับ ๕๒๕ มิลลิลิตร โดยเป็นสุรากลั่นที่ผู้ร้องรู้ว่า ทำขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตหรือผู้ทำการแทนที่ฝ่าฝืนมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

ข. มีสุราแช่บรรจุขวดขนาด ๑๑๐ มิลลิลิตร จำนวน ๑๐ ขวด รวมปริมาณน้ำสุราแช่ ๗ ลิตร กับ ๑๐๐ มิลลิลิตร โดยเป็นสุราแช่ที่ผู้ร้องรู้ว่า ทำขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตหรือผู้ทำการแทนที่ฝ่าฝืนมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

ขอให้ลงโทษผู้ร้องตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๕ กับขอให้ริบของกลางทั้งหมดเป็นของกรมสรรพสามิต

ผู้ร้องเห็นว่า ผู้ร้องเป็นนักวิจัยทำงานวิจัยโดยได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ผู้ร้องได้ศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ พบว่า ผู้ร้องมีสิทธิและเสรีภาพตามบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง คือ

มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัยและการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี

นอกจากสิทธิและเสรีภาพซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดไว้โดยชัดแจ้งดังกล่าวแล้ว สิทธิและเสรีภาพของบุคคลยังมีบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญในมาตราต่าง ๆ คือ

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาล หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

หากนำหลัก สาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ มาพิจารณารวมกัน ผู้ร้องเห็นว่าเสรีภาพทางวิชาการของบุคคลคือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี และย่อมผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี

ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล คือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการนั้นมิได้ การใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล คือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

ผู้ร้องได้ทำการศึกษาถึงที่มาของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ พบว่า การต้มกลั่นสุร่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะคนไทยทำการผลิตสุร่าเพื่อเป็นยารักษาโรคและเลี้ยงทหารและเสีงภษีสุร่ากันมาแต่ครั้งสมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา ปรากฏหลักฐานในรัชสมัยพระเจ้าปราสาททอง พ.ศ. ๒๑๗๘ ตามกฎหมายพระธรรมนูญว่า ได้เก็บอากรจากสุร่าในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้นมีการเก็บช่วยอากรคือ อากรสุร่าโดยเก็บตามจำนวนเตาที่ตั้งต้มกลั่นสุร่าขาย เก็บเตาละ ๑ บาท ต่อปี

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงออกกฎหมายเรื่องน้ำสุร่า พ.ศ. ๒๓๒๕ ห้ามต้มกลั่นสุร่าโดยมิได้รับอนุญาตและได้โปรดเกล้าให้สร้างโรงต้มกลั่นขึ้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลบางยี่ขัน นับเป็นโรงงานสุร่ารัฐบาลแห่งแรกโดยจัดให้คนจีนรับไปต้มกลั่นสุร่าผูกขาด

พระราชบัญญัติสุร่า พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นกฎหมายที่มีที่มาจากกรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเรื่องน้ำสุร่า ฉะนั้นพระราชบัญญัติสุร่า พ.ศ. ๒๔๕๓ จึงเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพ และก่อปัญหาให้เกิดมีการผูกขาด เป็นกฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญหลายมาตรา

พระราชบัญญัติสุร่า พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ เพราะพระราชบัญญัติสุร่า พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐคือกรมสรรพสามิต จำกัดสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล

ในการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการในการดักจับศัตรูจากมันสำปะหลังหรือพืชผลอื่น ๆ ซึ่งบุคคลสามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติมาตรา ๔๒ แห่งรัฐธรรมนูญนี้

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ เพราะพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐคือกรมสรรพสามิต จำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมเพื่ออนุรักษ์หรือฟื้นฟูการดักจับศัตรูซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งบุคคลสามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติมาตรา ๔๖ แห่งรัฐธรรมนูญนี้

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ เพราะพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐคือกรมสรรพสามิต จำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลในการเลือกประกอบอาชีพดักจับศัตรูขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่บุคคลสามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติมาตรา ๕๐ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ก็มีได้เป็นกฎหมายเฉพาะตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แต่กลับเป็นกฎหมายที่ก่อให้เกิดการผูกขาดในการประกอบอาชีพดักจับศัตรูขาย

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หลายมาตราดังกล่าว เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ก่อให้เกิดการผูกขาดทำให้เกิดความเสียหายต่อรายได้ของประชาชน และของประเทศชาติเป็นกฎหมายที่สร้างปัญหาอุปสรรคในการใช้เสรีภาพของประชาชน เป็นกฎหมายที่องค์กรของรัฐใช้อำนาจขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาการแปรรูปผลิตผลการเกษตรให้ขายได้ราคาสูงขึ้น ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียเงินตราตั้งซื้อสุราจากต่างประเทศเข้ามาบริโภค ต้องสูญเสียเงินออกนอกประเทศจำนวนหลายแสนล้านบาท หากปล่อยให้พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ถูบบังคับใช้ต่อไปประเทศไทยก็คงไม่สามารถพัฒนาจากประเทศตั้งซื้อสุราเข้ามารับประทานเป็นประเทศส่งออกสุราขายทำรายได้เข้าประเทศอย่างแน่นอน ปัจจุบันมีชาวต่างชาติพากันมาลงทุนซื้อผลผลิตการเกษตรของไทยเราโดยเฉพาะอย่างยิ่งมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นผลิตผลที่ราคาถูกลงแล้วทำการผลิตเป็นสุรากลั่นมาขายประเทศเราในราคาแพง ๆ ฉะนั้นจึงเป็น

ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาให้พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติ ต้องด้วยมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

การที่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติให้การทำสุราหรือมีกาชนะหรือเครื่องกลั่น สำหรับทำสุราไว้ในครอบครองจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตนั้นเป็นเรื่องที่กฎหมาย กำหนดให้บุคคลต้องปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปตามเงื่อนไขนั้น ผู้ร้องมีความเห็นว่าบทบัญญัติที่กำหนด ให้บุคคลต้องมีปัญหาอุปสรรคในการใช้สิทธิและเสรีภาพซึ่งผู้ร้องเห็นว่า เป็นข้อกำหนดหรือบทบัญญัติ ที่ขัดกับหลักเสรีภาพ ซึ่งหมายความว่ากระทำไม่ได้โดยตลอดอุปสรรค

๓. ศาลจังหวัดลำพูนได้พิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้ส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิด สิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาล หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น นั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจ ในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๒ ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

ได้พิเคราะห์แล้ว มีประเด็นวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า ผู้ร้องมีสิทธิให้ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย บังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัย”

เห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นเรื่องที่ศาลจังหวัดลำพูนส่งความเห็นของคู่ความ ซึ่งโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย จึงเป็นกรณีที่เข้าบทบัญญัติมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผู้ร้องมีสิทธิเสนอคำร้องและศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

ประเด็นตามคำร้องที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติที่รับรอง

ให้ปรากฏซึ่งสิทธิและเสรีภาพ และยังทำให้สภาพบังคับของสิทธิเกิดผลขึ้นจริง โดยบัญญัติให้การใช้อำนาจรัฐ ในทุกระดับและทุกส่วนจะต้องผูกพัน ยึดถือปฏิบัติตามที่ในการตรากฎหมาย การใช้กฎหมายและการตีความ กฎหมาย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติยืนยันรับรองในการที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนตราว่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อ รัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นบทบัญญัติประกันสิทธิของบุคคล เมื่อใดที่สิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ถูกละเมิด บุคคลนั้นจะใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็น ข้อต่อสู้คดีในศาลได้ เพื่อเป็นหลักประกันว่า เมื่อใดที่สิทธิของบุคคลถูกละเมิด สามารถได้รับการเยียวยา โดยองค์กรศาล รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติที่ประกันความมั่นคงแห่งสิทธิว่าการจะจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลจะกระทำมิได้ภายใต้หลักเกณฑ์ คือ ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนด ต้องกระทำเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและ เสรีภาพนั้น และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ” และวรรคสองบัญญัติว่า “การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” เสรีภาพทางวิชาการเป็นเสรีภาพในมโนธรรม ในทางความเชื่อความคิดซึ่งเป็นนามธรรม คำว่า “เสรีภาพ” คือความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง หรือกระทำมิได้โดย ไม่ต้องขออนุญาตผู้อื่นใด เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา เป็นต้น การควบคุม การตรวจสอบและการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจึงทำไม่ได้ เว้นแต่การกระทำเพื่อแสดงออกทางความคิดดังกล่าว แล้วเข้าเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญวางไว้ เมื่อพิจารณาสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ทั้งมาตรา เห็นได้ว่า เสรีภาพทางวิชาการ หรือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง หลักการดังกล่าวเป็นหลักการใหม่ที่ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติรับรองไว้และใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เนื่องจาก เสรีภาพทางวิจัยจะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองต่อประชาชนในด้านต่าง ๆ อย่างใหญ่หลวง รัฐธรรมนูญ จึงมุ่งหมายและคุ้มครองรวมถึงเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการด้วย เพื่อป้องกันมิให้มีการปิดกั้นผลงาน การวิจัยที่มีคุณค่าให้เผยแพร่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนได้ด้วย

ส่วนพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ได้บัญญัติความผิดฐานทำสุรา หรือมีภาชนะ เครื่องกลั่นสุราไว้ในความครอบครอง โดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี และมาตรา ๓๒ ของพระราชบัญญัติ

ดังกล่าวเป็นบทกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้ที่ซื้อ หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่ มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท โทษปรับเป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับโทษริบทรัพย์สินของกลางทั้งหมดที่โจทก์ขอให้ริบของกลางเป็นของกรมสรรพสามิต จากบทบัญญัติดังกล่าวผู้ร้องซึ่งเป็นนักวิจัยการผลิตสุรากลั่นสำปะหลัง ตามโครงการ “การถ่ายทอด เทคโนโลยีสู่ชนบทเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เขตจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด” ถูกฟ้องให้ลงโทษในความผิดฐานมีสุรากลั่นและสุราแช่ไว้ในครอบครองซึ่งเป็นสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืน ต่อกฎหมายคือ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒

ปัญหาว่า การที่ผู้ร้องนำสุราที่วิจัยบรรจุใส่ขวดจำหน่ายในงานนิทรรศการ “ตลาดนัดงานวิจัย ภาคเหนือ” จนถูกจับกุม ซึ่งผู้ร้องต่อสู้อ้างว่า ผู้ร้องมีเสรีภาพจะกระทำได้ เพราะเป็นการเผยแพร่งานวิจัย ตามหลักวิชาการ และไม่เข้าข้อยกเว้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “ต้องไม่ขัดต่อ หน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี” หรือไม่ เห็นว่า นักวิจัยเป็นผู้มีคุณวุฒิการศึกษาสูงและมีความรู้และความสามารถในการวิเคราะห์วิจัย และทำคุณประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองได้มาก การวิจัยสุราไทยเมื่อเปรียบเทียบกับสุราต่างประเทศจะพบว่า สุราไทยอาจมีคุณภาพต่ำกว่าสุราต่างประเทศ สุราวิสกี้ของไทยบางยี่ห้อ ต่างประเทศถือว่าไม่ใช่สุราวิสกี้ เพราะมาตรฐานต่ำกว่า ซึ่งส่งผลให้คนไทยนิยมดื่มสุราต่างประเทศมาก ทำให้เสียดุลการเงินแก่ต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ขัดขวางการพัฒนาสุราไทย นอกจากนี้ การวิจัยสุรามีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะสุรามีส่วนผสมของสารต่าง ๆ ที่เป็นพิษสมุนไพรจำนวนมาก และสารอื่น ๆ เช่น สารที่มีผลต่อระบบทางเดินหายใจ สารที่ทำให้ท้องร่วง สารที่มีผลทำให้ตาบอด สารที่มีผลต่อลำไส้และตับ สารหรือยาที่มีผลทำให้ผู้ดื่มมีนิ่วและคันคอ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การผลิตสุรากลั่นสำปะหลังซึ่งเป็นพืชสำคัญชนิดหนึ่งของเกษตรกร ผลผลิตจากการวิจัยไม่เป็นอันตรายหรือเป็นโทษ ต่อผู้ดื่มสุรา และสุราของกลางมีสุราจำนวน ๒๔ ขวด ไม่ใช่เป็นการจำหน่ายในเชิงพาณิชย์และไม่ใช่เพื่อแสวงหากำไร แต่เป็นการเผยแพร่งานวิจัยในตลาดนัดงานวิจัยโดยตรง การกระทำของผู้ร้องจึงไม่เป็นการขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนจึงไม่เข้าข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ บัญญัติเป็นความผิดต่อกฎหมายและกำหนดโทษทางอาญาไว้ ประกอบกับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติต่ำกว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด ดังนั้น มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒

แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ใช้บังคับไม่ได้ตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖ ส่วนประเด็นอื่นไม่ต้องวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และ
มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒

นายมงคล สระแก้ว
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายมานิต วิทยาเต็ม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ หรือไม่

๑. ศาลจังหวัดลำพูนได้ขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งความเห็นของนายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา (ผู้ร้อง) ซึ่งเป็นจำเลย ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ๑๓๓๕/๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๗ หรือไม่ โดยสรุปข้อเท็จจริงได้ว่า ผู้ร้องเป็นนักวิจัยและเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท ผู้ร้องได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภททุนวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการศึกษาวิจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรีระยอง จันทบุรี ตราด ผู้ร้องต้องทำงานวิจัยตามสัญญารับทุนอุดหนุน คือถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่องการผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลัง ให้เกษตรกรและชาวบ้านในชนบท ผู้ร้องต้องดำเนินการวิจัยด้านการตลาดโดยนำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดมาจำหน่าย ทั้งนี้ตามสัญญาที่ผู้ร้องได้ทำสัญญากับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ผู้ร้องได้นำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดมาโครงการศึกษาวิจัยมาออกร้านแสดงผลงานการวิจัยในงานตลาดนัดนักวิจัยซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้มีหนังสือให้ผู้ร้องนำผลงานวิจัยมาแสดงที่เทศบาลเมืองลำพูน เพื่อเป็นการวิจัยตลาด ผู้ร้องจึงได้ทดลองบรรจุผลิตภัณฑ์สุรากลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร และไวน์กลั่นบรรจุขวดขนาด ๗๑๐ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่าย เจ้าหน้าที่สรรพสามิตอำเภอเมืองลำพูนได้จับผู้ร้องในงานแสดงผลงานวิจัย และพนักงานอัยการจังหวัดลำพูนได้ฟ้องร้องต่อศาลจังหวัดลำพูน และขอให้ลงโทษผู้ร้องตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ และผู้ร้องได้ขอให้ศาลจังหวัดลำพูนส่งความเห็นดังกล่าวขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

๒. ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความเห็นโต้แย้งของผู้ร้องว่า ผู้ร้องเป็นนักวิจัยทำงานวิจัยโดยได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ผู้ร้องได้ศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ พบว่า ผู้ร้องมีสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง คือ มาตรา ๔๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ หากนำหลัก สาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ มาพิจารณารวมกัน ผู้ร้องเห็นว่า เสรีภาพทางวิชาการของบุคคลหรือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและย่อมผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ จะทำได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล คือ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่ งานวิจัยตามหลักวิชาการนั้นมิได้ การใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล คือ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ต้องด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ผู้ร้องได้ทำการศึกษาถึงที่มาของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ พบว่า การต้มกลั่นสุรามีเป็นกฎหมายท้องถิ่น เพราะคนไทยทำการผลิตสุราเพื่อเป็นยารักษาโรคและเลี้ยงทหารและเสียกษัตริย์สุราก็มีมาแต่ครั้งสมัยกรุงสุโขทัย และกรุงศรีอยุธยา ปรากฏหลักฐานในรัชสมัยพระเจ้าปราสาททอง พ.ศ. ๒๑๗๘ ตามกฎหมายพระธรรมนูญว่าได้เก็บอากรจากสุรา ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้นมีการเก็บส่วยอากรคือ อากรสุราโดยเก็บตามจำนวนเตาที่ตั้งต้มกลั่นสุราขาย เก็บเตาละ ๑ บาท ต่อปี สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงออกกฎหมายเรื่องน้ำสุรา พ.ศ. ๒๓๒๕ ห้ามต้มกลั่นสุรา

โดยมิได้รับอนุญาต และได้โปรดเกล้าให้สร้างโรงต้มกลั่นขึ้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลบางยี่ขัน นับเป็นโรงงานสุรารัฐบาลแห่งแรกโดยจัดให้คนจีนรับไปต้มกลั่นสุราผูกขาด พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ จึงเป็นกฎหมายที่มีที่มาจากกรณีไขปรับปรุงกฎหมายเรื่องน้ำสุรา ฉะนั้นพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ จึงเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพ และก่อปัญหาให้เกิดมีการผูกขาด เป็นกฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญหลายมาตรา

ศาลรัฐธรรมนูญได้อภิปรายเพื่อนำไปสู่การวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ และมีมติกำหนดประเด็นในการแถลงด้วยวาจาและการลงมติวินิจฉัยว่า คดีนี้มีประเด็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๖ “การใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๒๗ “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง”

มาตรา ๒๘ “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาล หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

มาตรา ๒๙ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๔๒ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

มาตรา ๔๖ “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๕๐ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขัน โดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบ การประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน”

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๕ “ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๓๒ “ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่ ปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท”

การพิจารณาและการวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ เป็นเรื่องการให้ความรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตราต่าง ๆ และบัญญัติสภาพบังคับไว้ แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ มิได้ก่อดังสิทธิและเสรีภาพหรือลักษณะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นแต่อย่างใด พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นกฎหมายเพื่อควบคุมและจำกัดการผลิตและการจำหน่ายสุรา ซึ่งมีใช้โทษทัณฑ์ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตหรือเป็นปัจจัยเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในทางตรงกันข้าม พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การผลิตสุรามีมาตรฐาน ไม่เป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค และเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษี บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ทั้งสองมาตรามีได้ยกเลิกเปลี่ยนแปลงหรือกระทบต่อหลักการรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงไม่มีข้อพิจารณาว่า เป็นการขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วางหลักทั่วไปเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ว่าจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ฯลฯ มาตรา ๒๕ นี้จึงเป็นเครื่องมือตรวจสอบกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงต้องนำไปประกอบการพิจารณาบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ และบทบัญญัติของกฎหมายที่ถูกโต้แย้งว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งจะได้พิจารณาต่อไป

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ” และบัญญัติความคุ้มครองไว้ในวรรคสองว่า “การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” พิจารณาแล้วเห็นว่า กิจกรรมการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัยและเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ในตัวของมันเองเป็นกิจกรรมกลาง ๆ การที่กิจกรรมแต่ละอย่างนั้นจะขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบของกระบวนการดำเนินกิจกรรมนั้น ซึ่งอาจมีองค์ประกอบที่เป็นนามธรรมก็ได้ เช่น คำพูด ความเห็น คำบรรยายและโวหาร เป็นต้น หรืออาจเป็นองค์ประกอบที่เป็นรูปธรรมก็ได้ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ สื่อเอกสาร วัสดุตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ วัตถุประสงค์ที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการทดลอง วัตถุประสงค์สุดท้ายรวมทั้งผลพลอยได้ เป็นต้น เสรีภาพในทางวิชาการย่อมต้องมีขอบเขต คือ ต้องมีห้องคับประกอบของกิจกรรมที่เป็นนามธรรมก็ดี รูปธรรมก็ดี เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เช่น เป็นการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว หรือเป็นการล่วงละเมิดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งคำว่า หน้าที่ของพลเมืองมีอยู่ข้อหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ บัญญัติไว้คือ “บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย” เมื่อบุคคลอ้างกิจกรรมของตนว่าเป็นการใช้เสรีภาพทางวิชาการและถูกพนักงานเจ้าหน้าที่จับกุมในข้อหาว่า ขั้นตอนหนึ่งของกิจกรรมเป็นการกระทำผิดต่อกฎหมาย บุคคลนั้นย่อมสามารถโต้แย้งร้องเรียนว่า ตัวบทกฎหมายที่ขัดขวางกิจกรรมของตนนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ หากปรากฏว่า ตัวบทกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เป็นเหตุให้ใช้บังคับมิได้ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถที่จะอ้างตัวบทกฎหมายนั้นเพื่อระงับหรือขัดขวางกิจกรรมนั้นต่อไป หากปรากฏผลการวินิจฉัยว่า ตัวบทกฎหมายนั้นตราขึ้นโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก็เป็นหน้าที่ของผู้ดำเนินกิจกรรมนั้นจะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายนั้น เพราะเป็นหน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ ในกรณีนี้ พิจารณาได้ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ มิได้บัญญัติเปลี่ยนแปลงแก้ไขหลักการแห่งเสรีภาพทางวิชาการ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ นี้ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ บัญญัติว่าด้วยสิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม แต่กรณีของผู้โต้แย้งนี้ไม่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลซึ่งรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม และในด้วยบทบัญญัติพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ เอง ก็มีได้มีข้อความใดละเมิดสิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม จึงไม่อาจพิจารณาในคดีนี้ได้ว่า เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖

ข้อสุดท้ายคือ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิของบุคคลในการทำสุรา การมีภานชะหรือเครื่องกลั่นสุราไว้ในครอบครองโดยบังคับให้กระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตเสียก่อน มาตรา ๓๒ เป็นบทการบังคับใช้มาตรา ๕ โดยกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ซื้อหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ โดยปรากฏตามพฤติการณ์แห่งคดีว่า กิจกรรมที่ผู้ร้องทำการวิจัยเกี่ยวกับสุรา มีหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ คือ การทดลองผลิตสุราและการนำสุราจากผลงานวิจัยของผู้ร้องออกจำหน่ายแก่สาธารณชนโดยอ้างว่าเป็นการวิจัยตลาด การที่ผู้ร้องอ้างถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม แสดงว่า ผู้ร้องเองก็ยอมรับว่า กิจกรรมทางวิชาการในขั้นตอนการผลิตและขั้นตอนวิจัยการตลาดนั้น อยู่ในข่ายของการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม เมื่อพิจารณาเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่งแล้วมีวรรคสอง บัญญัติว่า การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค สวัสดิภาพของประชาชน ฯลฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า สุราเป็นโทษภัยที่เป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจของผู้บริโภค และมีผลกระทบต่อสวัสดิภาพของประชาชน พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดเสรีภาพในการผลิตและจำหน่ายสุรา แต่เป็นการจำกัดโดยอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและสวัสดิภาพของประชาชน ซึ่งเป็นการจำกัดเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ ให้กระทำได้ และเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำและจำหน่ายสุราเท่าที่จำเป็นโดยไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคล อีกทั้งเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปไม่มุ่งหมายบังคับเฉพาะแก่กรณีหนึ่งกรณีใด จึงสอดคล้องกับที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ บัญญัติไว้ให้กระทำได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

นายมานิต วิทยาเต็ม

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายศักดิ์ เตชะชาญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๔๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๕

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำร้องของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดลำพูนโดยสำนักงานศาลยุติธรรม มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๕ ส่งคำร้องของผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลย (นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุรยา) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และ มาตรา ๕๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริง สรุปว่า พนักงานอัยการจังหวัดลำพูน เป็นโจทก์ฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ ของศาลจังหวัดลำพูน เป็นความผิดฐานมีสุรากลั่นและสุราแช่ไว้ในครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๔๖ มาตรา ๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔

จำเลยให้การปฏิเสธ และเคยยื่นคำร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๗ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งตามคำร้องนั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ ส่วนประเด็นที่จำเลยโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๗ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ หรือไม่ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่า คำร้องไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๕ (๓) และ (๔) จึงไม่วินิจฉัย ตามคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ ของศาลรัฐธรรมนูญ

ต่อมาจำเลย ผู้ร้อง ได้ยื่นคำร้องเป็นคดีนี้ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยอีกครั้ง ตามคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าวข้างต้น

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดฯ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว ตามคำร้องมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเพียงว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี” วรรคสอง บัญญัติว่า “การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง” และมาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดย ฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณ ต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท” ดังนี้ มาตรา ๓๒ ซึ่งเป็นเรื่องโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ จึงเป็นบทบัญญัติที่ เกี่ยวเนื่องกับมาตรา ๕ และเนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๓๘ - ๓๙/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๓ วินิจฉัยว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ มิได้มีข้อความใด ที่เป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ จึงไม่อาจอ้างหรือโต้แย้งได้ว่า บทบัญญัติใด ของกฎหมายขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ ได้ ดังนั้น ผู้ร้อง ไม่อาจอ้างหรือโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ได้ ส่วนจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ นั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย” รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ” วรรคสอง บัญญัติว่า “การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” ดังนี้ หลักการของรัฐธรรมนูญจึงมีว่าการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่ได้ การใช้สิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัยและการเผยแพร่งานตามหลักวิชาการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ แล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ตอนท้ายที่บัญญัติว่า “ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” นั้น การวิจัยของผู้ร้องตามคำร้อง มิได้ถูกจำกัดโดยผลแห่งการบัญญัติของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ เมื่อผู้ร้องได้นำผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยซึ่งเป็นสุรา ออกแสดงและจำหน่าย ผู้ร้องต้องปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ โดยปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันได้แก่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ ซึ่งมีได้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ แต่อย่างใด ส่วนพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ซึ่งเป็นเรื่องโทษที่จะลงต่อผู้กระทำ

การฝ่าฝืน มาตรา ๕ ก็เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกัน เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุราฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในมาตราต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น พระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรานั้น ๆ ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ ในเมื่อพระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๓๒ เป็นเพิกข้มบทกำหนดโทษบุคคลผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บทบัญญัติมาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ด้วย

จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

นายศักดิ์ เตชะชาญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุธี สุทธิสมบูรณ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๔๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๕

เรื่อง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำร้องของนายสังจา สุริยกุล ณ อรุณยา จำเลยในคดีอาญาหมายเลขคำ
ที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า
พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖
มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓
มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง พนักงานอัยการจังหวัดลำพูน เป็นโจทก์ฟ้องนายสังจา สุริยกุล ณ อรุณยา
เป็นจำเลย ในความผิดฐานมีสุรากลั่นและสุราแช่ไว้ในครอบครอง ซึ่งเป็นสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย
คือ (๑) มีสุรากลั่นชนิดบรรจุขวด ขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร ติดฉลากยี่ห้อตราห้าล้านสุราไทย จำนวน ๑๔ ขวด
รวมปริมาณน้ำสุรากลั่น ๒.๕๒๕ ลิตร เป็นสุรากลั่นที่จำเลยทำขึ้นโดยไม่ได้รับใบอนุญาต ฝ่าฝืนมาตรา ๕
แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ (๒) มีสุราแช่ชนิดบรรจุขวด ขนาด ๗๑๐ มิลลิลิตร ต่อขวด
จำนวน ๑๐ ขวด รวมปริมาณน้ำสุราแช่ ๗.๑๐๐ ลิตร เป็นสุราแช่ที่จำเลยรู้ว่าทำขึ้นโดยไม่ได้รับใบอนุญาต
ฝ่าฝืนมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ เหตุเกิดที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๕ การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓
มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓
มาตรา ๔ มาตรา ๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ ขอให้ลงโทษจำเลยตามกฎหมาย

จำเลยให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ และได้แย้งบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓
มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙
มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๗ ขอให้ส่ง
ข้อโต้แย้งของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ ส่วนประเด็นอื่นผู้ร้องไม่ได้กล่าวอ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร และไม่ได้บรรยายหรือระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ ขอให้จริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องและระบุความประสงค์ จะให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการอย่างไร พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๕ (๓) และ (๔) จึงมิได้วินิจฉัย ข้อโต้แย้งอื่น ๆ ของผู้ร้อง

ในชั้นการพิจารณาของศาลจังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ จำเลยยื่นคำร้องว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ และศาลรัฐธรรมนูญยังมิได้วินิจฉัย ตามข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๗๒ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๗๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ จึงขอใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา อีกครั้งหนึ่ง

ผู้ร้องยื่นคำชี้แจงครั้งที่สอง ได้แย้งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๗๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ร้องเป็นนักวิจัยและเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท ผู้ร้องได้รับทุนอุดหนุน การวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โครงการศึกษาวิจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบท เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ผู้ร้องต้องทำงานวิจัย ตามสัญญารับทุนอุดหนุน คือ ถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่อง การผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลัง การผลิตกระดาษ จากใบสับปะรด การเพาะเห็ดในถุงพลาสติกให้เกษตรกรและชาวบ้านในชนบท

๒. ผู้ร้องได้นำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดตามโครงการศึกษาวิจัยร่วมแสดงในงานตลาดนัด นักวิจัยที่เทศบาลเมืองลำพูน โดยผู้ร้องได้ทดลองบรรจุผลิตภัณฑ์ ๒ ขนาด คือ สุรากลั่นบรรจุขวด ขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่าย ราคา ๘๐ บาท และไวน์กลั่นบรรจุขวด ขนาด ๗๑๐ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่าย ราคา ๓๐๐ บาท

๓. เจ้าหน้าที่สรรพสามิตอำเภอเมืองลำพูนได้จับผู้ร้องในงานแสดงผลงานวิจัย เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๕ และพนักงานอัยการจังหวัดลำพูนได้ฟ้องผู้ร้องต่อศาลจังหวัดลำพูนดังกล่าวข้างต้น

๔. ผู้ร้องได้โต้แย้งบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดต่อรัฐธรรมนูญหลายมาตรา และขอใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ส่งความเห็นของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย และศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ แต่ผู้ร้องเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญฯ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยข้อโต้แย้งของผู้ร้องอีกครั้ง ในประเด็นสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ โดยผู้ร้องเห็นว่า เสรีภาพทางวิชาการ คือ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี ผู้ร้องศึกษาที่มาจากพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ พบว่า การดื่มกลั่นสุราเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะคนไทยทำการผลิตสุราเพื่อเป็นยารักษาโรคและเลี้ยงทหาร และเสียภาชีสุราตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย และกรุงศรีอยุธยา พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพและก่อปัญหาให้มีการผูกขาด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหลายมาตรา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ๓ กลุ่มมาตรา คือ กลุ่มที่หนึ่ง มาตรา ๔๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ กลุ่มที่สอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ และกลุ่มที่สาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙

ประเด็นข้อโต้แย้งของจำเลยดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยรวมสองประเด็น คือ ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๒๖ “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๒๗ “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง”

มาตรา ๒๘ “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

มาตรา ๒๙ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๔๒ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

มาตรา ๔๖ “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๕๐ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขัน โดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครอง ประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบ การประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือจำกัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน”

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๕ “ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๑๒ “ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่ มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า

ประเด็นที่หนึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการศึกษาค้นคว้าและวิจัยอย่างกว้างขวาง แต่เสรีภาพทางวิชาการ ดังกล่าว ย่อมมีข้อจำกัดภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อ หน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี และเสรีภาพทางวิชาการต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ซึ่งให้อำนาจรัฐสภาตรากฎหมาย เพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ได้เท่าที่จำเป็น แต่จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ บัญญัติห้ามทำสุราหรือมีภาชนะสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก

อธิบดีกรมสรรพสามิต และมาตรา ๓๒ กำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๕ ดังกล่าว มาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติสุราฯ ที่ห้ามทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครองต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตก่อน หากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามกฎหมายนั้น เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อควบคุมการทำสุรา หรือครอบครองภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุรา โดยให้ขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อน เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเท่าที่จำเป็น มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ของพระราชบัญญัติสุราฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

ส่วนประเด็น มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ของพระราชบัญญัติสุราฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ หรือไม่ เห็นว่า การตรากฎหมายห้ามมิให้ทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตก่อน มีความมุ่งหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จัดระเบียบการประกอบอาชีพการทำสุรา และคุ้มครองผู้บริโภคสุรา เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการทำสุรา และเป็นมาตรการที่รัฐหารายได้จากภาษีสุรา เพื่อเป็นรายได้ของรัฐใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ห้าม การศึกษา การวิจัย เกี่ยวกับการทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เพียงแต่ต้องขออนุญาตให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติ ประกอบกับในสัญญาฯ รับทุนอุดหนุนการวิจัยมีข้อตกลงระบุไว้ให้ผู้รับทุนต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อกำหนด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ได้บัญญัติคุ้มครองเสรีภาพในทางวิชาการเท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมือง หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง โดยไม่ขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ ย่อมขัดต่อหน้าที่พลเมืองหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะการทำสุราไม่ว่าเพื่อบริโภคเองหรือเพื่อจำหน่าย ย่อมมีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เกิดปัญหาสังคม รัฐจึงต้องตรากฎหมายควบคุมการทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง การขออนุญาตทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง จึงเป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ คือ บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย บทบัญญัติมาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ของพระราชบัญญัติสุราฯ จึงไม่มีผลกระทบต่อเสรีภาพทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ แต่อยู่ภายใต้กรอบการใช้เสรีภาพทางวิชาการตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้เพื่อเป็นข้อพึงระวังสำหรับการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง รวมทั้งการห้ามบุคคลอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งการตราพระราชบัญญัติสุรา โดยห้ามทำสุรา หรือมีภานะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิต รวมทั้งกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชน และจัดการรายได้จากการจำหน่ายสุราเพื่อนำมาใช้พัฒนาประเทศ มาตรการตามพระราชบัญญัติสุราฯ ดังกล่าว จึงมิได้กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘

ประเด็นที่สอง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ รับรองสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ขณะนี้ยังไม่มียกกฎหมายตราขึ้นใช้บังคับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ อย่างไรก็ตาม แม้ยังไม่มียกกฎหมายบัญญัติรายละเอียดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ แต่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ ที่บัญญัติห้ามมิให้ทำสุรา หรือมีภานะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิต และกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนไว้ นั้น บทบัญญัตินี้ได้ห้ามบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมอนุรักษ์หรือฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ แต่ประการใด โดยเฉพาะการขออนุญาตเพื่อควบคุมการทำสุรา หรือมีภานะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เป็นเหตุผลความจำเป็นและเป็นประโยชน์กับประชาชนเป็นส่วนรวม จึงไม่มีประเด็นที่พระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง รับรองเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคสอง บัญญัติให้จำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายตามเงื่อนไข ที่รัฐธรรมนูญกำหนด รวมทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค ฯลฯ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๑๒ เป็นบทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการทำสุรา หรือมีภานะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง จึงเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคสอง บัญญัติไว้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และ
มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และ
มาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

นายสุธี สุทธิสมบูรณ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๔๘

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริง

ศาลจังหวัดลำพูนได้เคยขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งความเห็นของนายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา (ผู้ร้อง) ซึ่งเป็นจำเลย ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๗ หรือไม่ โดยสรุปข้อเท็จจริงได้ ดังนี้

ผู้ร้องเป็นนักวิจัยและเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท ผู้ร้องได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภททุนวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการศึกษาวิจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ผู้ร้องต้องทำงานวิจัยตามสัญญาับทุนอุดหนุนคือถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่องการผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลัง การผลิตกระดาษจากใบสับปะรด การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก ให้เกษตรกรและชาวบ้านในชนบท

ผู้ร้องต้องดำเนินการวิจัยด้านการตลาดโดยนำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดมาจำหน่าย ทั้งนี้ตามสัญญาที่ผู้ร้องได้ทำสัญญากับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ผู้ร้องได้นำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดตามโครงการศึกษาวิจัยมาออกร้านแสดงผลงานการวิจัยในงานตลาดนัดนักวิจัยซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้มีหนังสือให้ผู้ร้องนำผลงานวิจัยมาแสดงที่เทศบาลเมืองลำพูน เพื่อเป็นการวิจัยด้านการตลาด ผู้ร้องจึงได้ทดลองบรรจุผลิตภัณฑ์ ๒ ขนาด คือ สุรากลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่ายราคา ๘๐ บาท และไวน์กลั่นบรรจุขวดขนาด ๗๑๐ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่ายราคา ๓๐๐ บาท

เจ้าหน้าที่สรรพสามิตอำเภอเมืองลำพูนได้จับผู้ร้องในงานแสดงผลงานวิจัย เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๕ และพนักงานอัยการจังหวัดลำพูนได้ฟ้องผู้ร้องต่อศาลจังหวัดลำพูน และขอให้ลงโทษผู้ร้องตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔

ศาลจังหวัดลำพูนได้เคยขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำร้องของนายสังจา สุริยกุล ณ อยุรยา (ผู้ร้อง) ซึ่งเป็นจำเลย ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๗ หรือไม่

ประเด็นตามคำร้องที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๗ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในประเด็นดังกล่าวผู้ร้องไม่ได้กล่าวอ้างว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร และไม่ได้บรรยายหรือระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิพร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องและระบุความประสงค์จะให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๕ (๓) และ (๔) จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนที่ได้แย้งนี้ และปรากฏจากคำแถลงของผู้ร้องว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๖ จึงมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องเพียงว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔

ต่อมาสำนักงานศาลยุติธรรม ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ ส่งคำร้องของนายตัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา จำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๓๗๕/๒๕๕๕ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยอีกครั้ง ตามคำร้องของจำเลยในประเด็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์กรอื่น ของรัฐโดยตรง ในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี ของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจ ในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๒ ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

คำวินิจฉัย

ตามคำร้องใหม่นี้ นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา (ผู้ร้อง) มีคำขอทำขอร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๖ ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ แล้ว จึงเหลือประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นตามคำร้องใหม่นี้ว่า

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ในประเด็นพระราชบัญญัติสุรา ๗ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ หรือไม่

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษที่จะใช้ลงกับผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๕ ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในความครอบครอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตเสียก่อนนั้น หากมิได้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแล้ว พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ตามคำร้องของผู้ร้องมิได้ กรณีการพิจารณาจึงต้องพิจารณาพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ประกอบมาตรา ๓๒ เป็นหลัก เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๖ ไปแล้วว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ซึ่งเป็นบทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเหลือประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติที่ให้การรับรองหรือคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพรวมทั้งศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของชนชาวไทยไว้เป็นการทั่วไปโดยให้มีผลผูกพันองค์กรของรัฐโดยตรง และให้บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลได้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ แล้ว ไม่มีข้อความใดที่เป็นการจำกัดหรือห้ามใช้สิทธิเสรีภาพรวมทั้งมีลักษณะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญทั้งสามมาตราดังกล่าว ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ จึงไม่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” พิจารณาแล้ว เห็นว่า

ผู้ร้องเป็นนักวิจัยและเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภททุนวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการศึกษาวิจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ผู้ร้องต้องทำงานวิจัยตามสัญญารับทุนอุดหนุน คือถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องการผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลัง การผลิตกระดาษจากใบสับปะรด การเพาะเห็ด ในถุพลาสติก ให้เกษตรกรและชาวบ้านในชนบท รวมทั้งต้องดำเนินการวิจัยด้านการตลาดโดยนำผลิตภัณฑ์ ของผู้รับการถ่ายทอดมาจำหน่ายตามสัญญาที่ผู้ร้องทำไว้กับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

การวิจัยเรื่องการผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลัง เป็นการวิจัยครบวงจรตั้งแต่การนำวัตถุดิบ (มันสำปะหลัง) มาเข้าสู่กระบวนการผลิตให้เป็นสุรากลั่น เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตร และการเผยแพร่ ผลิตภัณฑ์ที่ได้ (สุรากลั่น) สู่อุตสาหกรรมใน ตลาดการค้า เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่แท้จริงของค่าใช้จ่ายและ รายได้อันจะเป็นผลสรุปของราคามูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เกษตรต่อหน่วย เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตสู่ตลาด “เพื่อช่วยให้ผลผลิตของเกษตรกรของชาติมีมูลค่าสูงขึ้น อันเป็นผลดีต่อรายได้ของประชาชาติ แก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร เป็นผลดีต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ การวิจัยดังกล่าว จึงมิใช่ทำเพื่อผลประโยชน์แก่เอกชนหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ทำวิจัยให้กับรัฐเพื่อความรุ่งเรืองของชาติ ถือว่าเป็นการปฏิบัติงานวิจัยของรัฐ เพราะใช้เงินของรัฐวิจัยตามหัวข้อ นโยบาย เป้าหมายของรัฐที่กำหนดให้เพื่อประโยชน์ของรัฐเอง ในทางนิตินัยจึงเท่ากับเป็นการวิจัยโดยรัฐ โดยไม่ต้องปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ เนื่องจากรัฐต้องมีอำนาจเหนือเจ้าพนักงาน ของรัฐ ตามข้อเท็จจริงการทำการวิจัยทุกขั้นตอนก็อยู่ในการควบคุมดูแลตามเป้าหมายของทางราชการ หรือรัฐทั้งสิ้น ประกอบกับการวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยครบวงจรยังอยู่ในระหว่างการวิจัยด้านการตลาด โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐมีหนังสือให้นำผลการวิจัยออกแสดง ในตลาดนักวิจัย การวิจัยดังกล่าวนี้จึงอยู่ในกรอบความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ เพราะไม่ขัดต่อ หน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี แต่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสาธารณะและเพื่อความมั่นคง ทางเศรษฐกิจของชาติ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ ซึ่งเป็นกฎหมาย ที่บังคับใช้กับกรณีทั่วไป ย่อมไม่อาจใช้บังคับกับกรณีรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ที่ให้เสรีภาพเกี่ยวกับการวิจัยและคุ้มครองไว้ได้ ทั้งกระทบต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและ เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งด้วย เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ถือเป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดสภาพแห่งรัฐ กำหนดระบบการปกครอง กำหนดการใช้อำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทย กำหนดการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ทุกเหล่า กำเนิด เพศ หรือศาสนาโดยเท่าเทียมกัน และถือเป็นกฎหมายสูงสุดที่บัพัญญัติของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับใดหากขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

สำหรับบทบัญญัติของกฎหมายย่อมตราขึ้นมาใช้เพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพื่อให้เกิดความปกติสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคม กฎหมายจึงมีหลากหลายฉบับอาจจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดได้หลายกรณี เช่นกระบวนการออกกฎหมายเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ กฎหมายที่ออกมาใช้บังคับจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้หรือไม่ หรือได้รับการยกเว้นในการจำกัดสิทธิหรือไม่ ภายในกรอบหรือขอบเขตเพียงใดตามที่รัฐธรรมนูญวางไว้หรือไม่

ฉะนั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ เห็นได้ว่ากฎหมายอาจจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพไว้เป็นการทั่วไป หรือเป็นกรณีเฉพาะแล้วแต่กรณีได้ และทำให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ไม่สามารถใช้บังคับได้นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยในกรณีทั่วไปทำให้บทบัญญัตินั้นเสียไปโดยสภาพใช้บังคับไม่ได้ทุกกรณี และต้องยกเลิกไปเฉพาะบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือทั้งมาตราก็ได้ แต่หากขัดหรือแย้งเฉพาะกรณีใดกรณีหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ บทบัญญัติหรือมาตรานั้นย่อมนำมาใช้บังคับในกรณีนั้น ๆ ไม่ได้ ส่วนกรณีอื่นทั่วไปย่อมนำไปใช้บังคับได้ มิได้ทำให้บทบัญญัตินั้นเสียไปหรือบังคับใช้ไม่ได้ทั้งหมด เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มิได้บัญญัติไว้เช่นนั้น ซึ่งผลแห่งการบังคับใช้ไม่ได้ดังกล่าวองค์กรที่มีหน้าที่ทั้งออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายต้องแก้ไขให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญโดยยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องตรงตามคำวินิจฉัยและภายในกรอบหรือขอบเขตแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดความชัดเจน ถูกต้องในการบังคับใช้กฎหมายนั้นต่อไป

กรณีตามคำร้องนี้ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ บัญญัติเป็นบทบังคับไว้เป็นกรณีทั่วไปทุกกรณีไม่มีข้อยกเว้นที่ไม่ต้องได้ใบรับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตเป็นกฎหมายที่บังคับใช้มาก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งมาตรา ๔๒ แห่งรัฐธรรมนูญ ได้มีการคุ้มครองเสรีภาพทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการไว้ อันทำให้สังเกตเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์คุ้มครองสำหรับการใช้สิทธิเสรีภาพนี้

อย่างเด็ดขาด เพราะเป็นงานที่ทำให้หรือยกฐานะให้มนุษย์มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือทำให้มนุษย์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าโดยไม่หยุดยั้งอันเป็นผลดีแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ บัญญัติว่าบุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ผู้ร้องได้วิัจยครบวงจรในงานของรัฐ เพื่อประโยชน์สาธารณะ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติ มิได้ทำวิัจยขึ้นเองโดยพลการในฐานะปัจเจกชน จึงขอมพันภาระหน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ แต่เป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๐ ในฐานะข้าราชการเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม การวิัจยนี้จึงอยู่ในกรอบหรือขอบเขตรวมทั้งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และได้รับความคุ้มครองโดยสมบูรณ์

เนื่องจากสุราเป็นสินค้าที่แปรรูปมาจากผลิตผลทางการเกษตร เป็นสินค้าที่เพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรของประเทศ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร หากเกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น ขอมส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศมั่นคง ความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงแห่งรัฐ ความมั่งคั่งของประเทศขอมดีขึ้น การควบคุมของรัฐในเรื่องของสุรา ก็เพื่อการเก็บภาษีเป็นเรื่องหลัก การควบคุมดูแลสุขภาพจากโทษของสุราเป็นเรื่องรอง ไม่เหมือนกับยาเสพติดที่มีใช้สินค้า แต่เป็นสารเสพติดที่มีโทษต่อสุขภาพอย่างร้ายแรงรวมทั้งเกิดผลกระทบต่อความเจริญรุ่งเรืองต่อเศรษฐกิจต่อความมั่นคงของชาติอย่างสูง มีประโยชน์เล็กน้อยในการรักษาโรคบางอย่างเท่านั้นไม่สามารถนำมาเป็นสินค้าหลักในการจำหน่ายจ่ายแจกเพื่อการเศรษฐกิจของประเทศได้ การใช้หรือนำมาวิัจยจึงต้องอยู่ในความควบคุมอย่างเข้มงวดหรือที่เรียกว่าควบคุมเด็ดขาด จึงมีบทบัญญัติเฉพาะในการขออนุญาตในการใช้เป็นยารักษาโรคใช้วิัจยทางวิชาการ และการยกเว้นโทษไว้อย่างชัดเจน

ส่วนสุรานั้นมีใช้สินค้าที่ควบคุมเด็ดขาด แต่เป็นสินค้าที่สามารถสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งในทางเศรษฐกิจให้กับประเทศได้ หากมีการผลิตเป็นสินค้าออกได้มาก การผลิตสุราเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทำกันมานาน รัฐบาลในอดีตต้องการผูกขาดเก็บภาษีสุราเป็นหลัก การวิัจยในสมัยก่อนยังไม่เป็นที่แพร่หลาย รัฐยังไม่เห็นประโยชน์จากการวิัจย จึงมิได้คิดหาแนวทางเพิ่มผลผลิตให้เกษตรกรในหลายๆแนวทาง จึงมิได้มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติสุราฯ ในเรื่องการวิัจยไว้เป็นการเฉพาะ คงมีนโยบายแต่เพียงควบคุมมิให้มีการผลิตหรือมีไว้ในครอบครองอย่างแพร่หลายเท่านั้น มิได้บัญญัติเป็นข้อยกเว้นหรือวิธีการเป็นกรณีเฉพาะในเรื่องการวิัจยการทำสุราจากผลิตผลหลักทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า

แต่เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้และให้การคุ้มครองไว้และผู้ร้องก็อยู่ในกรอบหรือขอบเขตแห่งการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง คือกฎหมายที่ใช้บังคับต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ที่รับรองสิทธิเสรีภาพไว้ การจำกัดสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองโดยกระทบต่อสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพย่อมทำไม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญไม่เปิดช่องหรือยกเว้นให้

ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ จึงนำมาใช้บังคับต่อกรณีการวิจัยเพื่อประโยชน์สาธารณะและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ไม่ได้ ถือว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ใช้บังคับไม่ได้เฉพาะกับเหตุการณ์ดังกล่าวตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ สามารถใช้บังคับกับกรณีอื่นทั่วไปได้เพราะรัฐธรรมนูญมิได้คุ้มครองไว้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ใช้บังคับกับกรณีการวิจัยทางวิชาการเพื่อประโยชน์สาธารณะไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘

พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๔๘

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘

เรื่อง พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำร้องของนายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ผู้ร้องซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญา หมายเลขดำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ ของศาลจังหวัดลำพูน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ โดยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า

พนักงานอัยการจังหวัดลำพูน เป็นโจทก์ฟ้อง ผู้ร้องเป็นจำเลย ในข้อหาผิดสุรากลั่นและสุราแช่ไว้ในความครอบครองซึ่งเป็นสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔

จำเลยให้การปฏิเสธฟ้องและอ้างว่าพระราชบัญญัติสุรา พุทธศักราช ๒๕๔๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๗

พิเคราะห์แล้ว ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า ผู้ร้องถูกพนักงานอัยการจังหวัดลำพูนฟ้องต่อศาลจังหวัดลำพูนว่ากระทำความผิดฐานมีสุราไว้ในความครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต ตามพระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๕ และขอให้ลงโทษตามมาตรา ๓๒ ซึ่งผู้ร้องอ้างว่าผู้ร้องมิได้กระทำความผิดตามฟ้อง และพระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ข้อต่อสู้ของผู้ร้องมีสองประการ คือ ผู้ร้องไม่ได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๕ และพระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลที่จะวินิจฉัยว่า ผู้ร้องกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๕ หรือไม่ นั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรมที่จะต้องพิจารณาพิพากษาว่าผู้ร้องได้กระทำความผิดจริงตามฟ้องหรือไม่ ซึ่งผู้ร้องก็ถูกฟ้องดำเนินคดีที่ศาลจังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นศาลยุติธรรมแล้ว การที่ผู้ร้องอ้างว่าผู้ร้องเป็น

นักวิชาการ นักวิจัย การกระทำของผู้ร้องเป็นการทำวิจัยจึงไม่เป็นความผิดตามฟ้อง ก็เป็นหน้าที่ของผู้ร้องที่จะนำสืบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายให้เห็นว่าผู้ร้องมิได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่มีเจตนาครอบครองสุราดังกล่าว หากศาลจังหวัดลำพูนพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของผู้ร้องไม่เป็นความผิดตามฟ้องหรือผู้ร้องขาดเจตนาในการกระทำความผิด ศาลจังหวัดลำพูนก็จะพิพากษายกฟ้อง

ส่วนการที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัย และผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

จึงมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยว่า

ประเด็นที่หนึ่ง - พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่

ประเด็นที่สอง - พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอธิปไตยหรือพื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขัน โดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภชนา การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๒ ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

ประเด็นที่หนึ่งที่ว่า - พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓๘-๓๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ วินิจฉัยไว้ว่า 'ไม่อาจอ้างบทบัญญัติทางกฎหมายใดว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ คงมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยเพียงว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ หรือไม่'

ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดต่อสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ เมื่อนำมาพิจารณารวมกัน จะเห็นว่า เสรีภาพทางวิชาการหรือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัย ตามหลักวิชาการย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้จะทำได้เท่าที่จำเป็น แต่จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการไม่ได้ กล่าวคือ จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการนั้นมิได้ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ

ทุกองค์กรต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล บุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้ได้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ นั้น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง บัญญัติว่า การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การวิจัยของผู้ร้องมิได้ถูกจำกัดโดยผลแห่งการบัญญัติของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ แต่ผู้ร้องจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ บัญญัติไว้ โดยห้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันได้แก่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ เมื่อฝ่าฝืนตามบทบัญญัติดังกล่าว จึงมีความผิดและถูกลงโทษตามมาตรา ๓๒ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๒

ประเด็นที่สองว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติสุราฯ มาตรา ๓๒ เป็นเรื่องการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้วว่า มาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติสุราฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ แล้วเช่นนี้ พระราชบัญญัติสุรา มาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

นายสุวิทย์ ธีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัครโรจน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๔๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๕

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสังจา สุริยกุล ณ อยุธยา) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ด้วยศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสังจา สุริยกุล ณ อยุธยา) ในคดีอาญา หมายเลขดำที่ ๑๓๗๕/๒๕๔๕ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

๑. สรุปข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปความได้ ดังนี้

นายสังจา สุริยกุล ณ อยุธยา ซึ่งเป็นนักวิจัยและเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภท ทุนวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการศึกษาวิจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด โดยทำการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่องการผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลัง การผลิตกระดาษจากใบสับปะรด การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก ให้เกษตรกรและชาวบ้านในชนบท

นายสังจาฯ ได้ผลิตสุราและนำผลิตภัณฑ์สุราที่ได้ทำขึ้นจากโครงการศึกษาดังกล่าว โดยบรรจุผลิตภัณฑ์ ๒ ขนาด คือ สุรากลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่าย ราคา ๘๐ บาท และไวน์กลั่น บรรจุขวดขนาด ๗๑๐ มิลลิลิตร ไปทดลองจำหน่ายราคา ๓๐๐ บาท ในการออกร้าน เพื่อแสดงผลงานการวิจัยในตลาดนัดนักวิจัย ที่เทศบาลเมืองลำพูน

เจ้าหน้าที่สรรพสามิตอำเภอเมืองลำพูนได้จับนายสังจาฯ ในงานดังกล่าวเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๕ โดยกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานมีสุรากลั่น สุราแช่ ไว้ในความครอบครองซึ่งเป็นสุราที่รู้ว่า

ได้ทำขึ้นโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๔ มาตรา ๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ ในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๕ และนำส่งพนักงานสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้วได้ส่งให้พนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดลำพูนและพนักงานอัยการจังหวัดลำพูน (โจทก์) จึงฟ้องนายสังจา สุริยกุล ณ อรุณยา เป็นจำเลยเป็นคดีอาญา

นายสังจาฯ จำเลยได้ยื่นคำให้การเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕ โดยปฏิเสธฟ้องของโจทก์ทุกข้อหาและให้การว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๗ และต้องด้วยมาตรา ๖ จึงขอใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ขอให้ศาลรื้อการพิจารณาและพิพากษาคดีไว้และส่งสำนวนคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า ในประเด็นที่จำเลยได้แย้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๗ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในประเด็นดังกล่าวผู้ร้องไม่ได้กล่าวอ้างว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร และไม่ได้บรรยายหรือระบุเหตุให้ต้องใช้สิทธิพร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องและระบุความประสงค์จะให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง จึงไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๕ (๓) และ (๔) อันทำให้ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนที่ได้แย้งนั้น และจึงมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องดังกล่าวเพียงว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๔ หรือไม่เท่านั้น ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๒๗

มีนาคม ๒๕๔๖ ไว้แล้วว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ และ มาตรา ๘๔

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่นายสังจา ฯ ผู้ร้องได้รับทราบคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว จึงได้โต้แย้งอีกครั้งหนึ่งในวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๔๗ ว่า การพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ด้วยเหตุต่าง ๆ และนอกจากนั้นก็เห็นว่า ตนเป็นนักวิจัยและเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติประเภททุนวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการศึกษาวิจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด โดยตนต้องทำงานวิจัยตามสัญญาได้รับทุนอุดหนุน คือ ถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่องการผลิตสุรากลั่นจากมันสำปะหลัง การผลิตกระดาษจากใบสับปะรด การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก ให้เกษตรกรและชาวบ้านในชนบท

ในการได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยดังกล่าว ผู้ร้องต้องดำเนินการวิจัยด้านการตลาดโดยนำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดมาจำหน่าย ดังนั้น การที่ผู้ร้องได้นำผลิตภัณฑ์ของผู้รับการถ่ายทอดตามโครงการศึกษาวิจัยไปออกร้านแสดงผลงานการวิจัยในงานตลาดนัดนักวิจัยและเพื่อเป็นการวิจัยด้านการตลาด ผู้ร้องจึงได้ทดลองบรรจุผลิตภัณฑ์ ๒ ขนาด คือ สุรากลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๘๗ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่าย ราคา ๘๐ บาท และไวน์กลั่นบรรจุขวดขนาด ๗๑๐ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่ายราคา ๓๐๐ บาท

การที่ผู้ร้องเป็นนักวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ผู้ร้องจึงมีสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง คือ มาตรา ๔๒ ซึ่งเป็นเรื่องเสรีภาพทางวิชาการ การจับกุมและดำเนินคดีผู้ร้องจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ นอกจากนั้นยังขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญอื่น ๆ ที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนศักดิ์ศรีและความเป็นมนุษย์ คือ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ จึงขอให้ศาลจังหวัดลำพูน ส่งคำโต้แย้งของตนให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยอีกครั้งว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และ

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ต้องด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖

ศาลจังหวัดลำพูนจึงส่งเรื่องผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๘ ส่งคำร้องของนายสังจาฯ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาอีกครั้ง ตามคำร้องของจำเลยในประเด็นว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ต้องด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖

๒. การดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ พร้อมทั้งแจ้งสำนักงานศาลยุติธรรมทราบ

๓. ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยและคำวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า

“การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า

“สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง”

มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

มาตรา ๒๙ บัญญัติว่า

“การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๔๒ บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

มาตรา ๔๖ บัญญัติว่า

“บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรี
อย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชน
ในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบ
การประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม
สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน”

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๕ บัญญัติว่า

“ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่
จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า

“ผู้ใดซื้อหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษ
ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่มีปริมาณ
ต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท”

พิจารณาดังนี้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้องอ้างว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓
มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งนั้น สามารถแบ่งได้เป็นสองประเด็นใหญ่ ๆ คือ การคุ้มครอง
เสรีภาพต่าง ๆ โดยเฉพาะเสรีภาพทางวิชาการ และสิทธิของชุมชนท้องถิ่นกับเสรีภาพในการประกอบ
กิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

ในประเด็นแรกที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพโดยเฉพาะเสรีภาพทางวิชาการนั้นมีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ
ที่ผู้ร้องอ้างว่าเกี่ยวข้อง คือ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒
ซึ่งเป็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนี้

มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยบังคับให้องค์กรของรัฐต้องใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รับรองไว้ไม่ว่าจะโดยรัฐธรรมนูญ โดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรง อันทำให้ในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายองค์กรต่าง ๆ เหล่านั้น ต้องดำเนินการในทางที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ดังกล่าว

มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจบุคคลในการอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลได้ แต่ต้องกระทำเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน นอกจากนั้นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพสามารถยกบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิฟ้องคดีหรือยกขึ้นต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญนั้นโดยหลักกระทำมิได้ แต่มีข้อยกเว้นว่าอาจทำได้แต่ต้องกระทำโดยกฎหมายเฉพาะเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่จะถูกจำกัด และกฎหมายเฉพาะนั้นต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง และต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

มาตรา ๔๒ เป็นบทบัญญัติรับรองและคุ้มครองเสรีภาพทางวิชาการซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในคำร้องของผู้ร้อง โดยมาตรา ๔๒ นี้วางหลักไว้ว่า การศึกษา การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

อย่างไรก็ตาม คำว่า เสรีภาพทางวิชาการนั้นไม่มีคำนิยามในรัฐธรรมนูญจึงจำเป็นต้องหาคำนิยามในที่อื่น ซึ่งหาได้จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ดังนี้

เสรีภาพ หมายความว่า ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา ความมีสิทธิที่จะทำอะไรโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น^๑

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๔๖ (กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๑๗

^๒ เพิ่งอ้าง, หน้า ๑๐๗๓

วิชาการ หมายความว่า วิชาความรู้สาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขา เช่น บทความวิชาการ สัมมนาวิชาการ การประชุมวิชาการ^๒

จากคำนิยามต่าง ๆ ดังกล่าว คำว่าเสรีภาพทางวิชาการ จึงหมายถึงความถึงอำนาจหรือความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ เช่น การเรียนการสอน และการทำวิจัย ที่เกี่ยวกับวิชาความรู้สาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขา ที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยปราศจากความเกรงกลัวที่จะถูกลงโทษหรือขัดขวางตามอำเภอใจของรัฐหรือองค์กรใด ๆ ของรัฐ

หลักเรื่องเสรีภาพทางวิชาการจำเป็นต้องได้รับการยอมรับนั้นเป็นหลักการที่สำคัญ กล่าวคือนักวิชาการจะต้องมีสิทธิและเสรีภาพในการทำหน้าที่ของตนโดยปราศจากความเกรงกลัวจากการถูกลงโทษหรือแทรกแซงจากรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันและสังคม ซึ่งหากไม่มีการคุ้มครองย่อมเป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวงต่อสังคมและส่วนรวม ดังมีตัวอย่างในประวัติศาสตร์ซึ่งแสดงถึงผลร้ายของการไม่มีเสรีภาพทางวิชาการและความจำเป็นที่ต้องมีเสรีภาพทางวิชาการ เช่น โสคราตีส ถูกประหารชีวิตเพราะการเผยแพร่แนวความคิดบางประการต่อเยาวชนในกรุงเอเธนส์ กาลิเลโอ ถูกพิพากษาลงโทษจำคุกตลอดชีวิต เพราะสนับสนุนความคิดของคอปเปอร์นิคัส ในเรื่องระบบสุริยะที่กล่าวว่าโลกหมุนรอบดวงอาทิตย์^๓ เนื่องจากคำสอนของบุคคลเหล่านี้ขัดต่อแนวความคิดของทางการในขณะนั้น

การยอมรับความจำเป็นที่ต้องคุ้มครองแนวความคิดที่แตกต่างกันซึ่งรวมทั้งความคิดทางวิชาการนั้นได้รับการยอมรับในยุคกลางของทวีปยุโรป เนื่องจากมหาวิทยาลัยในยุโรปช่วงแรก ๆ ปกครองตนเองโดยไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายของพลเมือง (Civil Law) และแนวความคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับในกลุ่มคนบางกลุ่มว่ามหาวิทยาลัยได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายและได้รับการยืนยันโดยมหาวิทยาลัยเยอรมันในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕^๔ และนอกจากนั้นยังได้รับการยอมรับโดยรัฐธรรมนูญของบางรัฐ คือ ในรัฐธรรมนูญของปรัสเซีย ค.ศ. ๑๘๕๐ ซึ่งมีบทบัญญัติว่า วิชาการและการสอนต้องมีความเป็นอิสระและต้องมีเสรีภาพในการวิจัย (Freiheit der Wissenschaft)^๕

^๓ Ronald B. Standler, "Academic Freedom in U.S.A." <<http://www.rbsz.com/afree.htm>>, 15

August 2005.

^๔ Ibid.

^๕ Ibid.

^๖ Ibid.

หลักการดังกล่าวได้รับการยอมรับในประเทศอื่น ๆ ด้วย เช่น ในสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น ฮาร์วาร์ด และ 프린ซ์ตัน ได้รับแนวความคิดของเยอรมันว่า มหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ทำวิจัยของนักวิชาการและการสอนนักศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และศาลสูงสหรัฐได้ยืนยันหลักเสรีภาพทางวิชาการในคดี *Sweezy v. New Hampshire*, 354 U.S. 234 (1957) ว่าการจำกัดเสรีภาพทางวิชาการของผู้นำทางความคิดในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยน่าจะทำลายอนาคตของประเทศชาติ^๖

ในระดับระหว่างประเทศก็เช่นกัน นานาประเทศได้มีความเห็นพ้องกันว่า มาตรฐานในเรื่องสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะหลักเสรีภาพทางวิชาการที่ต้องให้สถาบันทางวิชาการและนักวิชาการมีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยมีความเป็นอิสระที่จะใช้ปัญญาที่จะสร้างสรรค์ความรู้และความเข้าใจของมนุษยชาติ และมีเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งรวมทั้งการแสวงหา การได้รับข้อมูลทุกชนิดที่ไม่จำเป็นต้องสนับสนุนความคิดเห็นหรือการกระทำของทางการของรัฐและองค์กรของรัฐ ดังนั้นกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ จึงเกิดขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ (*International Covenant on Civil and Political Rights*, 1966) (ซึ่งประเทศไทยก็ได้เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๙๖) โดยมีบทบัญญัติที่รับรองเสรีภาพทางวิชาการไว้ในมาตรา ๑๕ ซึ่งบัญญัติว่า

“๑. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นเป็นของตนเองโดยปราศจากการแทรกแซง

๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพที่จะแสดงออกและสิทธินี้ให้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหาได้รับ และเผยแพร่ข้อมูลและความเห็นทุกชนิดโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน โดยทางวาจา การเขียน การพิมพ์ ในรูปแบบงานศิลปะ หรือทางสื่ออื่น ๆ ตามที่ตนเลือก

๓. การใช้สิทธิตามวรรคสองของมาตรานี้ต้องดำเนินไปพร้อมกับหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษควบคู่กันไปด้วย ดังนั้น จึงอาจมีการจำกัดบางประการ แต่การจำกัดเช่นนี้ให้กระทำโดยกฎหมายและเท่าที่จำเป็น

(๑) เพื่อการเคารพสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

(๒) เพื่อการคุ้มครองความมั่นคงของรัฐหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือการสาธารณสุขหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”^๓

ในปัจจุบันจึงเป็นที่ยอมรับกันมานานอารยประเทศว่า นักวิชาการซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่าหมายถึงอาจารย์ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมีเสรีภาพในการสอนและการทำวิจัย โดยอาจารย์แต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการสอน การเลือกเอกสารและตำราประกอบการสอนของตนเอง การให้คะแนนแก่นักศึกษาสำหรับการวัดผล และการกำหนดวิธีการเรียนการสอน การกำหนดหลักสูตร ปฏิทินการศึกษา ตารางการเรียนการสอน การผลิตงานทางวิชาการ และการทำวิจัย ตลอดจนการเผยแพร่งานวิจัย ซึ่งอาจารย์จะได้รับความคุ้มครองจากการแทรกแซงของรัฐ เช่น รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งผู้บริหารวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย จะสั่งการให้ทำตามใจชอบหากไม่ทำตามจะถูกลงโทษด้วยมาตรการต่าง ๆ เช่น ไม่เลื่อนขั้นเงินเดือน ถูกไล่ออก มิได้ แต่เสรีภาพต่าง ๆ ดังกล่าวไม่ทำให้อาจารย์สามารถหลีกเลี่ยงการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำหน้าที่ที่ทำลายระบบการศึกษา ไม่รับผิดชอบต่อนักศึกษา และไม่ปฏิบัติตามระเบียบของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะการแปลความเสรีภาพทางวิชาการอย่างกว้างขวางเกินไปโดยไม่มีข้อจำกัดอาจเป็นการเปิดโอกาสให้นักวิชาการบางคนทำการสอนหรือการวิจัยในทางที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนซึ่งไม่ถูกต้องได้^๔

^๓ The United Nations International Covenant on Civil and Political Rights,

<<http://www.hrweb.org/legal/cpr.html>> 15 August 2005.

^๔ Ronald B. Standler, “Academic Freedom in U.S.A.”, *supra* note 3;

Leslie Green, “Civil Disobedience and Academic Freedom”, 41 (2&3) *Osgoode Hall*

Law Journal 381, 382-384

สำหรับประเทศไทยนั้นก็ยอมรับหลักการดังกล่าวเช่นกัน เพราะเห็นกันว่าการวิจัยเป็นงานวิชาการในระดับสูง ซึ่งต้องมีการศึกษาและการเผยแพร่ อันจะทำให้งานวิจัยนั้นได้นำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคแรก ก็ได้บัญญัติถึงการส่งเสริมเสรีภาพของบุคคล ซึ่งสามารถนำมาส่งเสริมเสรีภาพในการทำวิจัยได้ คือ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ๆ นอกจากนั้น ก็มีรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ บัญญัติว่า รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม...สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ ฯลฯ” ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักการที่สำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาชนมีสิทธิรับรู้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ โดยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาค้นคว้า การวิจัยและมีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้โดยมีเสรีภาพในกรอบของกฎหมายโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่งานวิจัย และการได้รับรู้ผลงานวิจัย อันจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพมากขึ้นและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม เสรีภาพทางวิชาการคือ เสรีภาพในการเรียนการสอน การอบรม การทำวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยนั้น อาจมีการจำกัดขอบเขตได้ ซึ่งอาจจำกัดได้โดยกฎหมายเฉพาะ แต่กฎหมายนั้นต้องกระทำเท่าที่จำเป็น ไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ และบังคับใช้เป็นการทั่วไป เช่นพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ มีบทบัญญัติบางมาตราที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานการพิมพ์ จำกัดเสรีภาพในการโฆษณาหรือเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์บางอย่างได้ เช่น มาตรา ๕ บัญญัติว่า เมื่อปรากฏว่าได้มีการโฆษณา หรือเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ใด ๆ ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์ เห็นว่า อาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเจ้าพนักงานการพิมพ์อาจมีคำสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ หรือมีคำสั่งทั่วไปโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือหนังสือพิมพ์รายวัน ห้ามการขายหรือแจกสิ่งพิมพ์นั้น ทั้งจะให้ยึดสิ่งพิมพ์และแม่พิมพ์นั้นด้วยก็ได้

นอกจากนั้นการกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาการต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย หน้าที่พลเมือง ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย ทั้งนี้ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ได้จำกัดเสรีภาพทางวิชาการอยู่ ๒ ประการ คือ ต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมือง และต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

คำว่าหน้าที่ของพลเมือง ก็คือ หน้าที่ของประชาชนชาวไทย ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติหน้าที่ของชนชาวไทยไว้ในหมวด ๔ ซึ่งรวมถึงหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายในมาตรา ๖๗ ดังนี้

“บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย”

ดังนั้น นักวิชาการก็ไม่แตกต่างจากประชาชนทั่วไปของประเทศไทย คือ ต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย เช่น แม้จะได้รับเสรีภาพในการเขียนหนังสือ เผยแพร่หนังสือ โดยการพิมพ์หนังสือ แต่ถ้าในเผยแพร่เรื่องเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับกฎหมายใด ๆ หากกฎหมายนั้น ๆ บัญญัติให้ต้องกระทำหน้าที่ประการใดก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่เหล่านั้นด้วย เช่น นักวิชาการจะจัดพิมพ์หนังสือทางวิชาการหรือเผยแพร่อันมีลักษณะเป็นหนังสือตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ก็จะต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวก่อนที่จะจัดพิมพ์หนังสือเหล่านั้น หรือทำวิจัยในเรื่องต่าง ๆ แต่ถ้าในการทำวิจัยนั้นเกี่ยวข้องกับกฎหมายใดที่ต้องขออนุญาตก็ต้องดำเนินการตามนั้น

นอกจากนั้นการใช้เสรีภาพทางวิชาการก็ต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย เพราะนักวิชาการก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในทางศีลธรรมเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ คือ ไม่กระทำการใด ๆ ที่ขัดต่อหลักศาสนา หรือธรรมเนียมประเพณีหรือจารีตประเพณีของสังคมต่าง ๆ และน่าจะรวมถึงความสงบเรียบร้อยของสังคมด้วย แม้การกระทำเหล่านั้นจะไม่ขัดต่อหลักกฎหมายก็ตาม

พิเคราะห์แล้ว การที่ผู้ร้องได้แย้งโดยอ้างว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ กระทบต่อสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ นั้น เมื่อนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญต่าง ๆ ดังกล่าวมาพิจารณารวมกัน ย่อมหมายความว่า เสรีภาพทางวิชาการหรือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัยและการเผยแพร่ งานวิจัยตามหลักวิชาการซึ่งรับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ และหลักการดังกล่าวย่อมผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย ผลการตีความกฎหมาย อันเป็นการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ อาจทำได้โดยกฎหมายเฉพาะเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคลมิได้ และต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป

สำหรับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นการวางหลักเรื่องการผลิตสุรา การมีภาชนะและเครื่องกลั่นสุราไว้ในความครอบครองและบทกำหนดโทษดังนี้

มาตรา ๕ วางหลักว่าห้ามผู้ใดผลิตสุราและการมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสุราไว้ในความครอบครองซึ่งอาจนำไปผลิตสุราได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิต เพราะการผลิตสุราอาจก่อให้เกิดโทษแก่ผู้บริโภคหากผลิตไม่ได้มาตรฐาน ไม่ถูกสุขอนามัย จึงต้องได้รับอนุญาตในการผลิตเพื่อที่ทางการจะได้ตรวจสอบและควบคุมอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค แม้จะเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ผลิตสุราแต่ก็เป็นกรณีที่มีความจำเป็น เพื่อคุ้มครองสุขอนามัยของผู้บริโภค คุ้มครองสวัสดิภาพ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะการบริโภคสุราอาจทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ง่าย นอกจากนั้นการกำหนดให้ต้องขออนุญาตดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิของผู้ผลิตสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสุราอยู่ในความครอบครองแต่ประการใด นอกจากนั้นการขออนุญาตก็เป็นการทำให้รัฐได้รับภาษีสรรพสามิตอันเป็นรายได้ของรัฐอีกประการหนึ่งด้วย

สำหรับมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติกำหนดโทษผู้ที่ซื้อหรือมีสุราไว้ในความครอบครองโดยรู้ว่าผู้ผลิตฝ่าฝืนมาตรา ๕ คือ รู้ว่าผลิตสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิต ซึ่งจะมีความผิดตามที่บัญญัติไว้ เช่น มีโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ดังนั้น ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บุคคลต่าง ๆ รวมทั้งนักวิชาการย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ในขณะเดียวกัน พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ก็มีได้บัญญัติห้ามผู้ร้องซึ่งเป็นนักวิชาการในการทำวิจัยและเผยแพร่งานวิจัยที่เกี่ยวกับสุราแต่อย่างใด การที่ผู้ร้องได้รับทุนวิจัยเกี่ยวกับการผลิตสุราผู้ร้องก็สามารถดำเนินการทุกอย่างเกี่ยวกับการทำวิจัยได้ ผู้ร้องจึงยังคงมีเสรีภาพในการดำเนินการดังกล่าว เพียงแต่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ บัญญัติวางหลักเกณฑ์ให้ผู้ที่ทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสุราไว้ในครอบครองต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตและการอนุญาตต้องเป็นไปตามกำหนดไว้ในกฎกระทรวง และหากบุคคลใดซื้อหรือมีไว้ในครอบครองสุราโดยรู้ว่าทำขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือไม่เกินสองร้อยบาทหากสุรานั้นเป็นสุรากลั่นที่มีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตรหรือสุราแช่มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ แต่ก็กระทำโดยกฎหมายเฉพาะและเป็นกฎหมายที่มีขึ้น

เพื่อคุ้มครองประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นผู้บริโภคจากโทษของการเสพสุราที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภคสุรา เพราะอาจมีการผลิตสุราที่ไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค และเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนจากการที่อาจมีการทะเลาะวิวาท ซึ่งเกิดจากความเมินเมาของผู้เสพสุรา แต่เป็นการจำกัดซึ่งไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากได้สัดส่วนพอสมควรในการคุ้มครองประโยชน์ของสังคมกับการจำกัดสิทธิของผู้ผลิตสุรา และมีลักษณะหรือเครื่องกีดกันสุราไว้ในครอบครอง และใช้บังคับเป็นการทั่วไปสำหรับทุกคนที่กระทำการดังกล่าว ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และกฎหมายสุราดังกล่าวนี้ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแล้ว

ดังนั้น เมื่อผู้ร้องจะนำผลิตภัณฑ์สุราที่ได้จากการทำวิจัยออกแสดงและจำหน่ายซึ่งมีกฎหมายบัญญัติบังคับให้บุคคลทุกคนซึ่งแสดงหรือจำหน่ายสุราต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิต คือ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ผู้ร้องแม้จะเป็นนักวิจัยหรือนักวิชาการ ก็ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวด้วย เนื่องจากในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้เสรีภาพทางวิชาการแก่นักวิชาการคือรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ นั้นยังบัญญัติให้นักวิชาการต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และหน้าที่ของพลเมืองและศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วยซึ่งก็สอดคล้องกับหลักกฎหมายของนานาประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศ

ด้วยเหตุดังกล่าว พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙

สำหรับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นบทกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดในฐานซื้อหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่ทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ ดังนั้น เมื่อได้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตราต่าง ๆ ดังกล่าวเช่นกัน

ส่วนการที่ผู้ร้องอ้างว่ามีได้มีเจตนากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ เพราะประสงค์จะทำวิจัยและเผยแพร่งานวิจัยที่ตนได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติจึงไม่มีความผิดและไม่สมควรได้รับโทษนั้น เป็นกรณีที่อยู่ในอำนาจของ

ศาลยุติธรรมที่จะเป็นผู้พิจารณาว่าผู้ร้องไม่มีเจตนากระทำความผิดตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ ปัญหาจึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับประเด็นที่สอง ซึ่งอ้างว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ นั้น มาตรา ๔๖ เป็นเรื่องสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่จะอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมและมีการส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนมาตรา ๕๐ เป็นเรื่องการคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันอย่างเสรี ซึ่งจะมีการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวมิได้ เว้นแต่โดยกฎหมายเฉพาะและเพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การสาธารณสุข โภค การคุ้มครองผู้บริโภค และสวัสดิภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม การที่จะอ้างว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญนั้น ในประเด็นนี้ เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ ซึ่งวินิจฉัยไว้แล้วว่า มาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ซึ่งเป็นผลของมาตรา ๕ เพราะเป็นบทกำหนดโทษ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

ด้วยเหตุต่าง ๆ ดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายอภัย จันทนจุลกะ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีอาญาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลจังหวัดลำพูนโดยสำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ ส่งคำโต้แย้งของนายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

ศาลจังหวัดลำพูนได้เคยส่งคำโต้แย้งของนายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญา หมายเลขดำที่ ๑๓๗๕/๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ มาแล้วครั้งหนึ่ง แต่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้เฉพาะในบางประเด็นตามคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ส่วนประเด็นที่โต้แย้งแต่ไม่ได้กล่าวอ้างว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อย่างไร และไม่ได้อธิบายหรือระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิพร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องและระบุความประสงค์จะให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดเจนนั้น ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๕ (๓) และ (๔) ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่วินิจฉัยให้ นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความเห็นโต้แย้งของตนอีกครั้ง โดยโต้แย้งว่าผู้ร้อง ในฐานะที่เป็นนักวิจัย ทำงานวิจัยโดยได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ มีสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ รวมทั้งมีสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ บัญญัติไว้อีกด้วย

หากนำหลักและสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวมาพิจารณารวมกันแล้วเห็นว่า เสรีภาพทางวิชาการของบุคคลหรือการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดี และยอมผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล คือ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการมิได้ การใช้อำนาจโดยองค์กรรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล คือ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

ผู้โต้แย้งได้ศึกษาถึงที่มาของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ แล้วพบว่า การดื่มหิ่นสุราเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะคนไทยทำการผลิตสุราเพื่อเป็นยารักษาโรคและเลี้ยงทหาร และมีการเสียดาสุรากันมาแต่ครั้งสมัยกรุงสุโขทัย และกรุงศรีอยุธยา โดยปรากฏหลักฐานในรัชสมัยพระเจ้าปราสาททองว่าได้เก็บอากรสุราตามกฎหมายพระธรรมนูญ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีการเก็บส่วยอากรตามจำนวนเตาที่ตั้งดื่มหิ่นสุรายา และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงออกกฎหมายเรื่องน้ำสุรา พ.ศ. ๒๓๒๕ ห้ามดื่มหิ่นสุราโดยมิได้รับอนุญาต และได้โปรดเกล้าให้สร้างโรงดื่มหิ่นขึ้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลบางยี่ขัน นับเป็นโรงงานสุรารัฐบาลแห่งแรกโดยจัดให้คนจีนรับไปดื่มหิ่นสุราผูกขาด ดังนั้นจึงเห็นว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มีที่มาจากการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเรื่องน้ำสุรา และเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพก่อปัญหาให้เกิดมีการผูกขาด เป็นกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหลายมาตรา กล่าวคือ

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗

มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ใช้อำนาจโดยองค์การรัฐคือกรมสรรพสามิต จำกัดสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคลในการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่ งานวิจัยตามหลักวิชาการในการต้มกลั่นสุรจากมันสำปะหลังหรือพืชผลอื่น ๆ ซึ่งบุคคลสามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ใช้อำนาจโดยองค์การรัฐคือกรมสรรพสามิต จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมเพื่ออนุรักษ์หรือฟื้นฟูการต้มกลั่นสุราซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งบุคคลสามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ใช้อำนาจโดยองค์การรัฐคือกรมสรรพสามิต จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการเลือกประกอบอาชีพต้มกลั่นสุรายซึ่งเป็นอาชีพที่บุคคลสามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ก็มีได้เป็นกฎหมายเฉพาะตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แต่กลับเป็นกฎหมายที่ก่อให้เกิดการผูกขาดในการประกอบอาชีพต้มกลั่นสุราย

การที่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายมาตราดังกล่าวเพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ก่อให้เกิดการผูกขาด ทำให้เกิดความเสียหายต่อรายได้ของประชาชนและของประเทศชาติเป็นกฎหมายที่สร้างปัญหาอุปสรรคในการใช้เสรีภาพของประชาชน เป็นกฎหมายที่องค์กรของรัฐใช้อำนาจขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรให้ขายได้ราคาสูงขึ้น ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียเงินตราสั่งซื้อสุรจากต่างประเทศเข้ามาบริโภค ต้องสูญเสียเงินออกนอกประเทศจำนวนมาก หากปล่อยให้พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ ถูบบังคับใช้ต่อไปประเทศไทยก็ไม่สามารถพัฒนาจากประเทศสั่งซื้อสุราเข้ามารับประทานเป็นประเทศส่งออกสุรายทำรายได้เข้าประเทศอย่างแน่นอน ซึ่งปัจจุบันชาวต่างชาติพากันมาลงทุนซื้อผลผลิตการเกษตรของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งมันสำปะหลังอันเป็นผลผลิตที่มีราคาถูกเพื่อทำการผลิตเป็นสุราส่งมาขายในประเทศด้วยราคาแพง

ฉะนั้น จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาให้พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นกฎหมายที่บทบัญญัติด้วยมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ การที่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติให้การทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครองจะต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตนั้น เป็นเรื่องที่กำหนดให้บุคคลต้องปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปตามเงื่อนไข ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า บทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลต้องมีปัญหาในการใช้สิทธิและเสรีภาพเป็นบทบัญญัติที่ขัดกับหลักเสรีภาพซึ่งหมายความว่ากระทำโดยพลดอุปสรรค

ศาลจังหวัดลำพูนได้รับคำร้องของผู้ร้องแล้วส่งความเห็นตามทางการให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ มีมติให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ประเด็นตามคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง”

มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถทบทวนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๔๒ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

มาตรา ๔๖ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน”

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๕ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท”

พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ จึงไม่นำมาพิจารณาวินิจฉัยในครั้งนี้

ดังนั้น จึงมีประเด็นตามคำร้องที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ในประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยโดยกำหนดให้การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติที่รับรองสิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งโดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ว่าได้รับความคุ้มครอง และยังทำให้สภาพบังคับของสิทธิเกิดผลขึ้นจริง โดยบัญญัติให้การใช้อำนาจรัฐในทุกระดับและทุกส่วนจะต้องผูกพันยึดถือปฏิบัติตามทั้งในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมาย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติยืนยันรับรองในการที่บุคคล

จะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนตราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นบทบัญญัติที่ประกันสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลว่าเมื่อใดที่สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ถูกละเมิด บุคคลนั้นสามารถจะใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติห้ามการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ แต่ก็ยกเว้นให้รัฐออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ และต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ เป็นบทบัญญัติที่ให้การรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ เป็นบทบัญญัติที่รับรองให้บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ เป็นบทบัญญัติที่รับรองเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพดังกล่าวให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุขโลก การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค หรือประโยชน์สาธารณะอื่น

การที่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตก่อนพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดเงื่อนไขเป็นการทั่วไปให้บุคคลต้องปฏิบัติตามเพื่อควบคุมการทำสุราอันเป็นของฟุ่มเฟือยและก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพแก่ผู้บริโภคได้ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั่วไปที่ประสงค์จะทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุรา เพียงแต่จะต้องให้มีการขออนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตเสียก่อนจึงจะดำเนินการได้

เพื่อตรวจสอบมาตรฐานต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคและเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการจัดเก็บรายได้มาพัฒนาประเทศ ซึ่งหากผู้วิจัยประสงค์จะทำสุราหรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราก็จะต้องดำเนินการขออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เสียก่อนในฐานะที่เป็นหน้าที่ของชนชาวไทย เมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตแล้ว ย่อมสามารถดำเนินการวิจัยต่อไปได้โดยผู้วิจัยยังมีเสรีภาพในทางวิชาการที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการทำสุราได้อย่างบริบูรณ์ กรณีจึงไม่ได้เป็นการจำกัดเสรีภาพในทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ประกอบกับไม่ใช่เป็นเรื่องการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ไม่ได้ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือกระทบต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิ ไม่ได้ทำให้บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ไม่สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒

สำหรับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นบทกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ซื้อหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ และไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติใดที่จะไปขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒

ในประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ เป็นบทกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ซื้อหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๖ วินิจฉัยไว้แล้วว่าพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ ที่รับรองให้บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ ที่รับรองเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมแต่อย่างใด และไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติใดของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ที่จะไปขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และ
มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙
มาตรา ๔๒ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖
และมาตรา ๕๐

นายอภิรักษ์ จันทนกุลกะ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายอุระ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลจังหวัดลำพูนส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ข้อเท็จจริงได้ความว่า นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา เป็นนักวิจัยและเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัย เพื่อพัฒนาชนบท โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติประเภททุนวิจัย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการศึกษาวิจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยี ชูชนบทเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ต้องทำงานวิจัยตามสัญญารับทุนอุดหนุน คือ ถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่องการผลิต สุรากลั่นจากมันสำปะหลัง การผลิตกระดาษจากใบสับปะรด การเพาะเห็ดในถุงพลาสติกให้เกษตรกร และชาวบ้านในชนบท นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ต้องดำเนินการวิจัยด้านการตลาดโดยนำผลิตภัณฑ์ ของผู้รับการถ่ายทอดมาจำหน่าย ทั้งนี้ ตามสัญญาที่นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ได้ทำสัญญากับสำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้แจ้งให้นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา นำผลงานวิจัย มาแสดงที่เทศบาลเมืองลำพูน เพื่อเป็นการวิจัยด้านตลาด นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา จึงได้ทดลอง บรรจุผลิตภัณฑ์ ๒ ขนาด คือ สุรากลั่นบรรจุขวดขนาด ๑๕๗ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่ายราคา ๕๐ บาท และไวน์กลั่นบรรจุขวดขนาด ๓๑๐ มิลลิลิตร ทดลองจำหน่ายราคา ๓๐๐ บาท ในการนำผลงานการวิจัย ออกแสดงและทดลองจำหน่าย เจ้าหน้าที่สรรพสามิตอำเภอเมืองลำพูนเห็นว่า เป็นการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงได้จับกุมนายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ขอให้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๕ พระราชบัญญัติ สุรา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑ และพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ และดำเนินคดีส่งฟ้อง นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา เป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดลำพูนตามข้อกล่าวหาของเจ้าพนักงานสรรพสามิต ดังกล่าว

นายสัจจา สุริยกุล ณ อยุธยา ให้การปฏิเสธคำฟ้องโจทก์ และได้แย้งว่า บทบัญญัติพระราชบัญญัติ
สุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ มาตรา ๓๒ ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗
มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๔
และมาตรา ๘๗ ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ขอให้ศาลจังหวัดลำพูนส่งความเห็นของผู้ร้อง
ตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลจังหวัดลำพูนให้รอกการพิจารณาไว้ชั่วคราว และส่งเรื่องให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้ง
ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔
วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้ส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยโดยให้พิจารณา
วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓
มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย แจ้งคำสั่งสำนักงาน
ศาลยุติธรรมเพื่อแจ้งศาลจังหวัดลำพูนทราบ

มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๖
และมาตรา ๕๐ หรือไม่

เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เห็นว่า บทมาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติทั่วไป ที่กำหนดให้
การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ
เป็นบทบัญญัติทั่วไป ไม่ได้เป็นบทบัญญัติให้สิทธิแก่บุคคลใดที่จะอ้างได้ว่า มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามมาตราดังกล่าวนี้ได้

เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่
๓๘-๓๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ วินิจฉัยไว้แล้วว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗
เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งเป็นบทบัญญัติหลักการทั่วไป
ที่รับรองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามที่ได้มีบัญญัติในมาตราต่างๆ ของรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งโดยชัดแจ้ง

และโดยปริยาย รวมทั้งสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้โดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่า ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง โดยบทบัญญัติมาตรา ๒๗ มิได้มีข้อความใดที่รับรองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพที่เป็นเรื่องเฉพาะ มีบัญญัติอยู่ในมาตราอื่นของรัฐธรรมนูญนี้แล้ว จึงไม่อาจอ้างหรือโต้แย้งว่า บทบัญญัติใดของกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ ได้ สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติหลักการที่ยินยอมให้บุคคลอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมทั้งยินยอมให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ส่วนการกระทำใด สามารถอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้หรือไม่ การใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างไร ที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป บทบัญญัติมาตรา ๒๘ เป็นเพียงบทบัญญัติหลักการ มิได้มีข้อความใดที่บัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้เป็นเฉพาะ จึงไม่อาจอ้างหรือโต้แย้งว่า บทบัญญัติใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ ได้ จึงไม่พิจารณาวินิจฉัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ซ้ำอีก

เกี่ยวกับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๒ ว่า มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ นั้น เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ว่า ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มีเจตนารมณ์ให้บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนร่วมในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเองเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนเอง การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน สำหรับจารีตประเพณี ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนก็ให้อนุรักษ์ไว้ แต่สิทธิดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องสิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมไว้ การที่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ บัญญัติให้การทำสุรา หรือมีภษณะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครองจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตนั้น

เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลต้องปฏิบัติตามกฎหมาย สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ นั้น วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมแต่ตามตรา ๕๐ วรรคสอง ได้บัญญัติยกเว้นเรื่องเสรีภาพในการประกอบอาชีพไว้ว่า เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค หรือประโยชน์สาธารณะอื่น การที่พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ บัญญัติให้การทำสุราหรือมีภษนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครองต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิตก่อน จึงไม่ได้เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมแต่อย่างใด พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ จึงไม่พิจารณาวินิจฉัยซ้ำอีก

สำหรับพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๒ เป็นเรื่องบทกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด ตามมาตรา ๕ เป็นบทต่อเนื่องกัน เมื่อวินิจฉัยมาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๒ ย่อมไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามบทมาตราดังกล่าวด้วย มาตรา ๑๒ เช่นเดียวกัน จึงไม่พิจารณาวินิจฉัย มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๐ ซ้ำอีก

มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยเพียงว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และ มาตรา ๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๒ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๔๒ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๕ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภษนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การออกใบอนุญาตให้ทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดซื้อ หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสุราที่รู้ว่าทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ถ้าสุรานั้นเป็นสุรากลั่นมีปริมาณต่ำกว่าหนึ่งลิตร หรือเป็นสุราแช่มีปริมาณต่ำกว่าสิบลิตร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม สำหรับกรณีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพสามิต เนื่องจากสุราเป็นเครื่องดื่มที่จะมีผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค จึงต้องมีการควบคุมตรวจสอบโดยอธิบดีกรมสรรพสามิต ก่อนที่จะออกใบอนุญาตให้ผู้ทำสุรา หรือมีภาชนะหรือเครื่องสุราไว้ในครอบครอง เป็นมาตรการที่จะควบคุมตรวจสอบเพื่อประโยชน์แก่สุขภาพอนามัยของประชาชน และเป็นมาตรการทางภาษีที่รัฐจะจัดเก็บภาษีกับผู้ทำสุราเพื่อเป็นรายได้แก่รัฐ เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่เท่าที่จำเป็น ไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ พระราชบัญญัติสุรามีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง จึงทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ เกี่ยวกับเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองเสรีภาพของบุคคลในทางวิชาการ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ รัฐธรรมนูญได้มองเห็นความสำคัญของการศึกษาอบรม การเรียนการสอน ตลอดจนการวิจัยว่า จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาอบรม ผู้เรียนผู้สอนและผู้ทำการวิจัยเอง และเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมด้วย จึงได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในเรื่องดังกล่าว แต่การที่จะใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคสอง มิใช่ว่า จะกระทำได้อย่างกว้างขวางโดยไม่มีข้อจำกัด ซึ่งข้อนี้

ได้บัญญัติไว้ในตอนท้ายของมาตรา ๔๒ วรรคสองว่า ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นการศึกษาอบรมหรือการวิจัย จะต้องคำนึงถึงหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า สุราเป็นเครื่องดื่มที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและอาจมีผลกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย จึงต้องมีมาตรการควบคุม โดยก่อนที่จะทำหรือผลิตสุราก็ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องเสียก่อน กรณีตามคำร้องเป็นเรื่องการทำสุราและไวน์ เป็นเรื่องที่สามารถกระทบต่อสุขภาพอนามัยต่อประชาชน จะต้องได้รับการควบคุมหรือตรวจสอบจากกรมสรรพสามิตและต้องได้รับอนุญาตจากกรมสรรพสามิตเสียก่อน จึงจะนำเสนอและออกจำหน่ายได้ ถือว่าไม่เป็นการจำกัดสิทธิทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ แต่อย่างใด

สำหรับกรณีตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ นั้น เห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับโทษที่จะลงแก่บุคคลที่ฝ่าฝืนมาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๕ เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓๒ ก็ย่อมไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญตามมาตราดังกล่าวด้วย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๒

นายอรรถ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ